

't Seghen Waert

jaargang 32 aflevering 4

november 2013

uitgave van het
Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Contact

't Oude Huis, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

www.oudsoetermeer.nl; info@oudsoetermeer.nl

Ledenadministratie en bezorging: ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 331 58 28

Dagelijks bestuur

Bert van Eken, voorzitter@oudsoetermeer.nl, tel. 06 54346224

dhr. R.H.J. Kroeders, secretaris@oudsoetermeer.nl, tel. 06 12189712

dhr. F. Frankhuizen, penningmeester@oudsoetermeer.nl, tel. 06 19501072

dhr. M.L.P. Van Veen, penningmeester@oudsoetermeer.nl, tel. 079 3163165

Werkgroepen en commissies

Activiteitencommissie: activiteitencommissie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 351 70 47

Archeologische Werkgroep: awz@oudsoetermeer.nl

Collectie en Archief: collectie@oudsoetermeer.nl

Commissie Historisch Erfgoed: che@oudsoetermeer.nl

Genealogische Werkgroep: gwz@oudsoetermeer.nl

Interviewgroep Sprekend Verleden: isv@oudsoetermeer.nl

Leesgroep Lastige Letters: paleografie@oudsoetermeer.nl

Werkgroep Bewegend Beeld en Geluid: wbbg@oudsoetermeer.nl

Bankrekeningnummers

Contributie: 61 30 92 007

Giften: 61 30 98 366

Colofon

Uitgave: Historisch Genootschap Oud Soetermeer; ISSN: 1384-7260

Redactie: P. Drapers, R. Grootveld, J. de Kler, R. Tousain, T. Vermeulen;

redactie@oudsoetermeer.nl

Vormgeving: R. Tousain

Afbeeldingen zijn afkomstig uit de collectie van Oud Soetermeer, tenzij anders vermeld.

Omslag: het R.K. Parochiehuis gezien vanaf het Nicolaasplein. (Foto Aat Hoogland)

Inhoud

Van de redactie	1
Armenzorg in Zoetermeer-Zegwaard in de 18e eeuw	2
100 jaar Sint Vincentiusvereniging Zoetermeer	14
Sprekend Verleden: in gesprek met A.M.M. van Wieringen-Vollebregt en M.C.G. van Oosten	33
Zorg voor anderen	41
Dertig jaar stichting Mensen in de Minima (MIM)	42

Van de redactie

Rond 1830 besloot een aantal studenten in Parijs onder leiding van Frédéric Ozanam de armoede onder hun medemensen te gaan bestrijden. Zij kozen als patroon Sint Vincentius à Paulo en legden hiermee de basis voor de vele Vincentiusverenigingen die daarna wereldwijd zijn opgericht. In Zoetermeer gebeurde dit op 16 december 1913. Nu dus precies honderd jaar geleden.

Deze aflevering van 't Seghen Waert gaat over zorg voor anderen, met speciale aandacht voor de Zoetermeerse Vincentiusvereniging.

Op basis van de artikelen zal u tot de conclusie komen dat de zorg voor anderen van alle tijden is. Ronald Grootveld heeft het eerste bewijs daarvan gevonden dat dateert van 1514. Drie oud voorzitters van de stichting Mensen in de Minima hebben hun gedachten en opvattingen aan het papier toevertrouwd over deze stichting, waarvan de basis in 1983 werd gelegd.

En last but not least moet u zeker het stukje van Ad van de Rijt lezen, die als vrijwilliger mensen bijstaat en ondersteunt.

In de vorige aflevering stond het artikel 'De ambachtsheer van Zoetermeer', van de hand van de huidige ambachtsheer Rob R. Visser. Waarschijnlijk door een slip of the pen is vermeld dat zijn voorganger, Robert Charles Visser in 1938 werd geboren. Dit moet zijn 1928.

Voor de eerste aflevering van 't Seghen Waert in 2014 kunt u de kopij inleveren tot 26 januari.

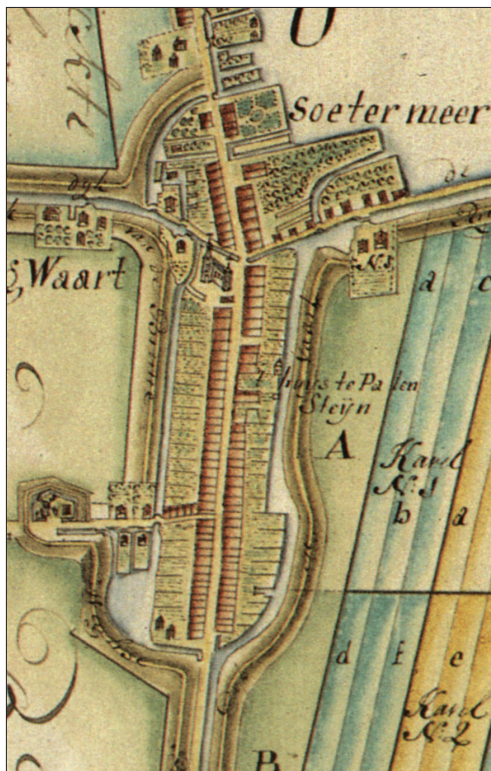
Armenzorg in Zoetermeer-Zegwaard in de 18e eeuw

Ronald Grootveld

Inleiding

Vanuit de christelijke traditie tot het in navolging van Christus doen van goede werken, ontstonden in de middeleeuwen in de Nederlanden de zogenaamde Tafels van de Heilige Geest, waar armen en behoeftigen konden profiteren van uitdelingen in natura. Deze stichtingen waren vaak nauw verbonden met de plaatselijke parochie maar stonden daar formeel los van. Ze werden bestuurd door zogenaamde Heilige Geestmeesters. In steden en grotere plaatsen kon de armenzorg zich specialiseren in de vorm van hofjes voor ouderen, gasthuizen voor zieken en reizigers en colleges van huizittenmeesters voor de ondersteuning van zelfstandig wonende armen. In de dorpen bleef deze zorg vaak in één hand, ook al omdat op het platteland altijd wel klusjes waren te doen en voedsel gemakkelijker voorhanden was.

In 1514 vinden we in Zoetermeer-Zegwaard de eerste vermelding van personen die *“leven van den Heyligen Geest”*. In 1566 steken de inwoners van beide dorpen

de koppen bijeen om de zorg voor wezen goed te regelen. Sommige wezen waren namelijk allesbehalve arm en hun eigendommen moesten bij gebrek aan voogden goed worden geadministreerd. De dorpsbesturen zouden voortaan elke twee jaar weesmeesters benoemen, telkens één uit Zoetermeer en één uit Zegwaard. De weesmeesters moesten ook als zo geheten huizittenmeesters (thuiszorg voor armen) optreden en aan de Heilige Geestmeesters doorgeven welke *“miserabele personen schamel zijn ende heur broot niet winnen en mogen”*.

Op deze kaart uit 1763 is goed te zien hoe innig de beide dorpen waren vereend, links Zoetermeer en rechts Zegwaard, samen één Dorpsstraat (Collectie Hoogheemraadschap van Rijnland)

Aan de andere kant moest worden opgelet dat diegenen die “*clouck genouch sijn ende werck genouch hebben*” minder uitgekeerd kregen. Gezamenlijk zouden de heren toezicht houden op van buiten komende personen, zodat de bestaande inwoners niet tekort zouden worden gedaan in “*tgunt den H. Geest alhier deelen mach*”. De goederen van door de Heilige Geestmeesters bedeeden zouden na hun dood als vanouds aan het armenfonds komen. Hoewel Zoetermeer en Zegwaart samen één parochie vormden maar twee afzonderlijke ambachten (dorpen) waren, blijkt hieruit een innige samenwerking op het gebied van de zorg voor armen en wezen.

De ambachtsheer stond in deze zaken eigenlijk buiten spel, totdat Jacob van Wijngaarden in 1643 succesvol een greep naar de macht deed. Hij was in dat jaar zowel ambachtsheer van Zoetermeer als Zegwaart geworden en greep zijn kans om de benoeming van weesmeesters aan zich te trekken. Ook stelde hij voor Zoetermeer en Zegwaart afzonderlijke Weeskamers in. Voortaan waren er in elk dorp twee weesmeesters. De Heilige Geestmeesters bleven een gezamenlijk fonds besturen en ontvingen hun benoeming van de schout. In het midden van de 17e eeuw raakt de benaming Heilige Geestmeesters in onbruik, mogelijk onder druk van de gereformeerde kerkenraad, die anders aankeek tegen de benaming dan de middeleeuwse katholieken. Sinds die tijd is er sprake van het Grote of Politieke Armbestuur naast het gereformeerde armbestuur, de diaconie. Het aantal door de diaconie bedeeden lag veel lager dan bij de Grote Armen omdat de diaconie in hoofdzaak lidmaten van de eigen kerk ondersteunde, uit eigen middelen. De eerste scheuringen in de vanouds eendrachtige gemeenschappelijke zorg waren daarmee een feit.

De inkomsten van de Grote Armen

Dankzij bewaard gebleven rekeningen en kwitanties kunnen we ons een beeld vormen van de reikwijdte van de zorg van de armmeesters in de 18e eeuw. In hun oudst bewaarde jaarrekening, uit 1728 bedragen de inkomsten bijna 1600 gulden en de uitgaven ongeveer 1250 gulden. Dat was een uitzonderlijk goed jaar, mede te danken aan drie flinke legaten. Normaliter waren de inkomsten en uitgaven jaarlijks ongeveer gelijk. Het armbestuur vormde qua financiële omvang een klein bedrijfje op zich. De inkomsten bestonden allereerst uit kleine bedragen die eigenaren van huizen, soms al in de middeleeuwen, jaarlijks hadden toegezegd aan het armbestuur. Daarnaast bezaten de Grote Armen stukjes land in de Meerpolder en in Zoeterwoude, die ze verpachtten, en soms een huisje hier of daar, afkomstig uit een boedel. De meeste inkomsten kwamen uit collectes die vier keer per jaar bij alle ingezetenen “met openen schaale” werden gedaan. Ook stonden her en der bussen waarin giften konden worden gedaan. Vanouds hadden de Armen recht op het zogenaamde pondgeld, een kleine verhoging op de koopsommen bij openbare verkopen van huizen en boedels in

de dorpen. Een andere vaste inkomstenbron vormden de zogenaamde rantsoenoortjes op de provinciale belastingen. De Staten van Holland verpachtten de inning van belastingen. De pachter betaalde een bedrag vooraf en moest maar zien dat hij de belastingen binnen kreeg. Hij was verplicht een rantsoen of opgeld te betalen op de pachtsom. Dat bedroeg één of enkele oortjes per gulden ten behoeve van de armen. Een oortje was een kwart stuiver. De rentmeester van het weeshuis in Leiden inde de rantsoenoortjes en verdeelde ze over de armbesturen in het district Leiden. Alle oortjes bij elkaar leverden Zoetermeer en Zegwaard in 1728 toch 129 gulden op!

Incidentele inkomsten in 1728 spreken nog tot de verbeelding: enkele Duitse seizoensarbeiders (“Hansen”) hadden geld opgehaald voor Harper Stollebeen en droegen dat aan de armmeesters over. De bedeelde Maria van den Bos werkte als dienstbode bij Lijsbet Hartevelt. Haar jaarloon, 20 gulden, ging naar de armenkas. In 1706 bepaalden de gezamenlijke schouten en armmeesters dat voor elke in de zomer geplaatste bijenstok (bijenkorf) één stuiver aan de Armen moest worden afgedragen. Dit kon per jaar oplopen tot honderden stuivers.

De jaarlijkse uitgaven

In de 18e eeuw droegen de uitgaven van de armmeesters nog een zelfde karakter als in de middeleeuwen. Grote sommen gingen naar brood, schoenen, af en toe naar kleding en kostgeld aan mensen die armen in huis namen. Doodkisten en begrafenissen van armen betaalden ze en ook de chirurgijn had vaste inkomsten van het armbestuur. Jaarlijks besteedden de armmeesters de leveranties van brood, turf voor de haard, winkelwaren, kleding, schoenen en medicamenten uit en deden ze hun best kosthuizen te vinden voor hen die nooddriftig waren. Voorts deden zij zaken met armbesturen uit de regio waar het geboren Zegwaarders of Zoetermeeders betrof. Ooit was het zo geweest dat wanneer je een jaar en een dag elders woonde, je daar thuishoorde. Met de toename van het aantal armen in het begin van de 18e eeuw ontstond er echter scheefgroei in de zorg en voortaan waren lieden die naar een andere plaats vertrokken verplicht een akte van indemniteit bij zich te hebben. Daarin verklaarde het armbestuur van hun geboorteplaats, mochten de betrokkenen tot armoede vervallen, altijd voor hen te blijven zorgen.

Een indruk van de uitgaven in 1728

De koster kreeg een vergoeding voor het staan met een bus voor de armen bij alle begrafenissen op het kerkhof. Tientallen inwoners kregen kostgeld vergoed en soms ook andere uitgaven, zoals huurvergoeding, gereedschap en een hoed voor Jan Pietersz van Tol, schoenen voor Trijntje Leenderts Klos, klompen voor de dochter van Arij Luijk en reisgeld. De minigeschiedenis van Maria

Muller

WY Bailluw en Welgeboore
Mannen van Naaldwijk

hebben aan *Adrianus Gerrit Heckers*
ons 29. Jaaren
tegenwoordig *Lig* met'er Woon onthoudende tot
Zoetermeer geconsenteert, gelyk
wy consenteeren met deze; dat ingevalle deselve wederom
binnen Onse *Heertijckheid*
wilde koomen wonen, Wy *hem* als onse Inwoon-
der *en* fullen admiteeren; niet-tegenstaande *hij* Jaar en
Dag, buyten onse Jurisdicte gewoont hadde: Mits
dat *hij* sig, Wel ende Eerlyk sal *en* hebben gedraagen,
foo als *hij* *Lig* ten tyde *Sijn* 'er Inwooning al-
hier, naa behooren *heeft* gecompoteert, immers voor
foo veel ons bekennt is.

Daar van wy *hem* deze *Akte* hebben verleent omme
te strekken naa behooren.

Gegeeven Naaldwijk den 13^e
Januarij 1769

Ter Ordonn: van deselve by my
St Secretaris getekent.

J. A. Spenthuysen
1769

Akte van indemniteit voor Adrianus Heckers, voorvader van de Zoetermeerse familie Hekker, 1769 (Gemeentearchief Zoetermeer)

Duijcker blijkt uit de rekening: eerst ontvangt zij ruim 2 gulden als ze ziek thuis is, daarna werden de burens betaald voor het afleggen en kisten van haar dode lichaam en vervolgens kreeg Cornelis Mager bijna een gulden vergoed voor een week kostgeld van “de jonge van Marij Duijcker”. Maria werd vlak voor Kerst 1728 begraven.

Een voorbeeld van de rekening van de chirurgijn, die in 1737-1738 bijna 90 gulden declareerde bij het armbestuur

Jacob Jansz Immerseel leed aan een “gangreneuse alteratie”. In de periode november 1737-juli 1738 bracht de chirurgijn om de dag en soms dagelijks een visite, leverde hij massa’s verband en trachtte hij de patiënt te helpen met (in zijn taalgebruik) vier keer een cataplasma, drie gorgorisma’s, twee maal een decoctum, diverse mixturen en een vesicatorium. De respectievelijke kompressen, gorgeldranken, drankjes, poeders en Spaanse vliegpleister mochten niet baten. Ook een consult bij dokter Weeskamp in Leiden bracht geen uitkomst. De patiënt overleed en de laatste kostenpost van de chirurgijn was het “raseren van den baard”. Jacob werd begin augustus 1738 begraven, 70 jaar oud.

Maatregelen

De invoering van akten van indemniteit verlostte de armmeesters van zorg voor nieuwkomers maar scheepte ze wel op met levenslange zorg voor geboren Zegwaarders en Zoetermeeders die hun geluk elders beproefden. In 1748 noteerde de armmeester in zijn journaal vergelijkbare uitgaven met de jaren ervoor. Het aantal buitenarmen was echter toegenomen: een doodkistje voor een kind in Bleiswijk, kostgeld voor een jongen in Hazerswoude, huishuur voor Geertje Prins in Maasland, winkelwaren in Zevenhuizen, huishuur in Pijnacker en nog wat kostgeld in Hillegersberg. Het werd steeds lastiger het overzicht te houden. Huisbazen werd verboden huizen te verhuren zonder opvragen van de akte van indemniteit. Mocht een huurder bij zo’n nalatigheid tot armoede vervallen, dan betaalde de huisbaas een boete plus een jaar onderhoud van de nieuwe arme. Nog in 1800 is er bijvoorbeeld strijd over de bedeling van het aanstaande kind van Willemijntje van der Meij. Zij zou hoogzwanger met een bootje over de grens van Zoeterwoude naar Zoetermeer zijn gebracht, teneinde haar kind ten laste van de Zoetermeerse Armenkas te laten komen.

In 1743 werden de armen gedwongen in rode stof de letters ZW op hun mouw te laten naaien. (Gemeentearchief Zoetermeer)

A rectangular piece of aged, yellowish paper with handwritten text in dark ink. The text is written in a cursive script and reads: "een teeken door Armmeesteren daarop te doen nayen van ~~red~~ Laaken of baay met de Letters ZW: of poene". The letters "ZW" are underlined.

stond geheel onder water. In Zoetermeer begonnen juist de inkomsten van de in de 17e eeuw drooggemaakte Driemanspolder – na jaren van belastingvrijdom - binnen te stromen. De kapitaalkrachtige boeren zorgden voor een stabielere dorpseconomie. Zoetermeer (de schout en zijn armmeester) stelde voor het armbestuur te scheiden. Hun evenknieën van Zegwaartse zijde voelden daar natuurlijk niets voor. Zij hadden baat bij een kapitaalkrchtig Zoetermeer in de gezamenlijke kas. Daarop wendden schout en armmeester van Zoetermeer, gesteund door de ambachtsheren, zich tot Gecommitteerde Raden, het dagelijks bestuur van de Staten van Holland. Ze betoogden dat Zoetermeer en Zegwaart vroeger meermaals hadden behoord aan dezelfde ambachtsheer en dat daardoor “naar het schijnt” ook de armenzorg vanouds gemeenschappelijk was. Hun middeleeuwse parochiële gezamenlijkheid vergaten ze voor het gemak maar even. Volgens de heren was het armbestuur vroeger in meer florissante staat vanwege de lucratieve opgelden op de verkoop van veenland, flinke legaten en collectes. Maar nu waren er inmiddels verschillende ambachtsheren, het land was verveend en tot water geworden en het aantal gegoede lieden navenant verminderd. Ondanks enkele flinke legaten de afgelopen jaren, waren de uitgaven in 1756 opgelopen tot 1360 gulden (niet heel veel meer dan in 1728!) en het tekort tot 700 gulden. De kas bevond zich in “zodanige deplorabele staat” dat leveranciers slechts met de grootste moeite bereid waren gevonden voor zes maanden kleding en brood voor de armen te leveren. De Zoetermeeders vreesden “totaale ruïne” als de gezamenlijke armenzorg zou worden voortgezet en beweerden dat gulle gevers nog wel giften wilden doen aan de armen van hun woonplaats maar niet aan die van een “ander district” (op steenworp afstand!). Ook meenden zij dat – en toen kwam de aap uit de mouw – het aantal en de lasten van de armen in Zegwaart veel hoger waren omdat Zegwaart meer inwoners heeft. Het kon toch van de Zoetermeeders niet worden gevergd de armen van Zegwaart te steunen “waartoe zij geene de minste relatie hebben”?

Gecommitteerde Raden verwezen de klagers terug naar hun eigen dorpen om er uit te komen. Daar startte het vergadercircuit en in de loop van 1758 dolf Zegwaart het onderspit. De voorstellen gingen over en weer en uit de documenten, vol van doorhalingen en aantekeningen in de marge, blijkt dat de partijen elkaar voor geen cent vertrouwden. Uiteindelijk deed Zoetermeer de concessie voor alle schulden sinds 1750 zorg te dragen en slechts 1/3 van de inkomsten op te eisen. Zegwaart verklaarde geen aanspraak te zullen maken op de lucratieve legaten van de ambachtsheer en zijn echtgenote. Per 1 januari 1759 was het plan van separatie een feit. Zegwaart kreeg de twee huisjes in Zegwaart en een erf aan de Rokkeveenseweg, Zoetermeer het land in Zoeterwoude, de Meerpolder en Pijnacker en de armenhuizen in Zoetermeer. Collecten zouden voortaan gescheiden worden gedaan en ook de inkomsten uit bijenstokken en

rantsenoortjes werden gesplitst. De collectebussen waren nog een heikel punt: bij de ene schoolmeester van de dorpen stond ook een bus. Dat zouden er twee worden, met de namen der dorpen er op geschilderd. Bij het begraven van een Zoetermeerder zou voor Zoetermeer worden gecollecteerd, bij een Zegwaarder zou hun bus worden ingezet. Bij een lijk van buiten de dorpen kregen ze om en om de inkomsten. En dat allemaal voor de laatste enkele guldens per jaar...

Verdeelde zorgen

Bij de verdeling van de armen bleken de verschillen niet zo groot. Zegwaart had bijna 700 gulden vaste jaarlasten voor kostgeld, brood, winkelwaren en soms huur, Zoetermeer bijna 500 gulden. Hoe ingewikkeld de verdeling soms kon zijn blijkt bij het gezin van Jan van Eijk te Berkel. Van Zegwaart kreeg hij 's winters 13 weken lang drie tarwebroden in de week, ruim 2 ½ gulden voor winkelwaren en 6 gulden huur vergoed. Zijn vrouw werd bedeed door Zoeterwoude en de kinderen kwamen ten laste van Berkel. Zoetermeer voerde Jan ook op: met zijn kind in de winter 13 weken lang zes roggebroden per week en ruim drie gulden voor winkelwaren. Zo moest je als gezin de boel bij elkaar sprokkelen. Het uitbesteden van kinderen ging zowel Zoetermeer als Zegwaart

Idyllisch beeld van de Dorpsstraat in de 18e eeuw. De bewoners van Visvliet (links, Dorpsstraat 6) werden geacht gul te geven als de collecte langskwam.

goed af en ze maakten daar duidelijke afspraken over. Zo was het blijkbaar jonge kind van Leendert van der Wel uit Zoetermeer uitbesteed in Leiden voor vijf jaar à 16 stuivers per week (ruim 40 gulden per jaar) plus twee gulden per jaar voor kleding. Ariaantje van der Enden werd in Berkel uitbesteed bij Arij Matenes aan de Klapwijkseweg. Zij was in 1760 ongeveer 15 jaar oud en zou twee jaar blijven. Arij zorgde à 10 gulden per jaar voor kost en kleding en beloofde haar “ordentelijk te zullen onderhouden” en haar te behandelen zoals “tot haar besten vereijst werd”. Het tweede jaar kon ze harder werken. Dan kreeg Matenes maar acht gulden vergoed.

De kleermaker Hermanus van Goor had het ook goed geregeld: hij nam mensen in huis en leverde direct ook kleding voor de armen. In 1760 declareerde hij voor het in huis hebben van Maaij Guijte (twee weken), twee jongens (acht weken), een jongen bijna een jaar, de meid van Maaij (acht weken) en Maartje Vogelaar (30 weken). Voor hen maakte hij onder andere een rode en een gestreepte rok en een broek, verstelde hij mopmutsen, naaide hij hemden, borstrokken en doeken. Voor Kees, blijkbaar één van de jongens, kocht hij een paar kousen en voor Maartje betaalde hij zes pond roggebrood.

Overtuig uw relaties met professioneel beeld: zakelijk portret, werkproces, natuur, producten en vastgoed. Eigen luchtfotografie-vergunning.

energie in beeld
ardito

Meer weten? Kijk op www.ardito.nl
Ardito Fotografie - 079-3436003
info@ardito.nl

Ook de Roomse Armen afgescheiden

Het ging Zoetermeer na de scheiding aanvankelijk goed. De relatief lage omslag over de inwoners, vergund in 1761 en verlengd in 1775, hield de kas op peil. Zegwaard zakte echter direct weer in de schulden, zo erg, dat de armmeesters in 1764 octrooi (toestemming) kregen van de Staten van Holland om zes jaar lang een speciale belasting te heffen ten behoeve van de armen. Ondanks protesten van plaatselijke tappers en winkeliers moest voortaan voor wijn, brandewijn, bier en gedestilleerd extra belasting worden betaald. Ook elke zak graan die bij de korenmolen werd gebracht moest een stuiver opleveren en bij elk geslacht beest moest 2% van de waarde worden afgedragen. Het was de Zegwaarders verboden goederen in Zoetermeer te betrekken, op straffe van een boete van het tienvoudige van de belasting. Dit lag echter zo gevoelig, dat het dorpsbestuur zijn toevlucht nam tot extra collecten en de belasting vooralsnog niet hief. In 1769 bleken de schulden door de “mildadigheid der respectieve ingezeetenen ... merklijk vermindert”. Er was echter nog een probleempje: de kosten voor het octrooi à 160 gulden waren ten laste van de armenkas gebracht. Enkele armmeesters maakten daar bezwaar tegen en weigerden de jaarrekening te tekenen. Het Hof van Holland veroordeelde de armmeesters echter tot ondertekening. Op 23 mei 1769 werd hen het vonnis aangezegd. Daarmee was de administratie rechtgetrokken. Het verhinderde echter niet de nieuwe omslag over de dorpelingen van Zegwaard: met ingang van 1770 werden de inwoners vijf jaar lang gezamenlijk voor een algemeen extra bedrag van 1000 gulden per jaar aangeslagen.

Eind jaren '70 van de 18e eeuw vond een nieuwe splitsing plaats. Zowel de Grote Armen van Zegwaard als die van Zoetermeer hadden de zorg voor alle inwoners: de gereformeerden, de remonstranten en de katholieken. Slechts de gereformeerde lidmaten konden op eigen steun van hun diaconie rekenen. Of de katholieken op eigen benen wilden staan of dat de anderen van ze af wilden, wordt niet helemaal duidelijk. Als argument voor een scheiding gebruikten beide dorpen als vanouds de “deplorabele omstandigheden” van hun kas. Dat er in de katholieke kerk aan de Voorweg een armbus voor het algemeen belang stond, deed niet ter zake. Zegwaard richtte zich tot de Staten van Holland met twee opties: de armen “van de Roomsche religie” voortaan laten bedelen door hun eigen kerkbestuur of wederom de inwoners van het dorp met een armenbelasting lastig vallen. De Staten besloten in januari 1777 dat Zegwaard nog een jaar belasting mocht heffen maar met een plan voor scheiding moest komen. Een jaar later werd dat plan goedgekeurd. De Grote Armen kregen 2/3 van de inkomsten, de Roomse Armen 1/3. Alle vaste goederen moesten worden verkocht en algemene collectes mochten voortaan alleen aan de huizen van gereformeerden en remonstranten worden gedaan. De katholieken mochten dit zelf

bepalen. Zij mochten ook hun kinderen naar de gemeenschappelijke dorpschool blijven sturen en om niet tekort te worden gedaan in de belastingvrijdom op brood en turf, zouden zij voortaan die goederen via de Grote of Politieke Armen betrekken. De beide armbesturen kregen het recht op de 80e penning (1,2%) van alle openbaar verkochte boedels, huizen en landen, 1/3 – 2/3 verdeeld. De Grote Armen zouden toch nog weer zes jaar belasting mogen heffen om de schulden te delgen. De opbrengst van protestanten zou de kas van de Grote Armen ten goede komen, dat wat katholieken opbrachten de RK Armenkas.

Aldus geschiedde en het wekt geen verbazing dat de Zoetermeerse Armen per 1-1-1780 precies hetzelfde octrooi kregen, uitgezonderd de belastingheffing. Naast het leveren van brood en turf werd in Zoetermeer speciaal nog bepaald dat de Grote Armen hun katholieke collega's ook belastingvrij bier zouden leveren dat bij de begrafeningen van arme mensen "naar gewoonte wordt gebruikt".

Hereniging mislukt

De bestuurders van de Bataafse Republiek streefden in reactie op de versnipperde instellingen in de Republiek naar een eenheidsstaat. In 1798 lag er een algemeen plan voor armbestuur bij een commissie uit de Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam. De plaatselijke armbestuurders deden braaf opgave van hun situatie en herhaalden dat twee jaar later nog eens. De Zoetermeer-Zegwaartse diaconie wilde haar eigen armen blijven onderhouden. De collectes tijdens de erediensten en andere inkomsten waren daar voldoende voor. De beide Politieke Armbesturen meldden net rond te kunnen komen. Hun inkomsten en uitgaven waren nagenoeg identiek aan die van 100 jaar daarvoor. Zegwaart noemde wel specifiek het probleem van het ontbreken van een armenhuis. Er was geen geld voor aankoop en zo bleef uitbesteden bij particulieren een relatief kostbare zaak. De Remonstrantse gemeente meldde dat zij geen fondsen had maar desondanks zelf voor hun armen wilden blijven zorgen. De katholieke armmeesters riepen democratisch de (mannelijke) leden van de parochie bijeen en stemden over het plan. Eerst zetten ze de "ellendigen en van alle fondsen ontbloote, met schulden belaaden, toestand" van de armenkas uiteen en vervolgens stemden 18 van de 34 aanwezigen voor afstoten van de eigen armenzorg. De armmeesters merkten fijntjes op dat zich onder die 18 stemmers vooral de gegoede en gegoedste parochianen bevonden, die de bui al zagen hangen. Zij verklaarden dus, onder protest van de pastoor, de zorg voor hun armen aan de overheid te willen overdragen.

Het mocht allemaal niet baten. De scheiding bleef. Pas in de 20e eeuw zou het onderscheid naar religie en woonplaats op het gebied van de sociale zorg geheel worden uitgebannen.

Straatafereel aan de nog onverharde Voorweg.
(detail van een litho naar een schilderij door J.J. van der Maaten)

Bronnen

Spaans, J., Weduwen, wezen en vreemdelingen. Sociale zorg en tolerantie. In: Nijs, T. de en E. Beukers (red.), *Geschiedenis van Holland deel II 1572 tot 1795*, Hilversum 2002

Gemeentearchief Zoetermeer (GAZ):

Archief Plaatselijk Bestuur Zegwaart, nrs. 707-727, 755

GAZ, Archief Plaatselijk Bestuur Zoetermeer, nr. 356

GAZ, Rechterlijk Archief Zegwaart, nr. 5

GAZ, Archief Weeskamer Zoetermeer, nrs. 141-142

100 jaar Sint Vincentiusvereniging Zoetermeer

Ton Vermeulen

We kijken vanuit de 21e eeuw vreemd aan tegen de armenzorg in vroeger tijden. Vanaf de jaren 1960 vinden wij ondersteuning aan behoeftigen een recht. Rond 1900 was er echter geen gestructureerde alomvattende ondersteuning, het was 'liefdewerk'. In de maatschappij zorgden rijken en notabelen voor de rest van de burgers, zowel in de politiek, als patroon op het werk en als kerkmeester, ouderling en diaken in de kerk. Bevoogding zouden we nu zeggen, maar zo werd dat door de gevers niet gezien, al zullen de ontvangers dat soms wél zo gevoeld hebben.

De armen behoren al eeuwenlang tot dezelfde groep: mensen met ongeregeld en vaak te weinig inkomen, zoals losse arbeiders, kleine zelfstandigen, gebroken gezinnen of huishoudens waar de kostwinner ziek werd. Bejaarden die niet genoeg hadden gespaard vielen terug op de kinderen die op hun beurt geen reserves konden aanleggen. Kinderen gingen zo vroeg mogelijk van school om het gezinsinkomen op te vijzelen, maar maakten daarmee ook hun eigen toekomst onzeker. Veel kinderen konden de ouderen helemaal niet opnemen en er bleven ook wel ongehuwde kinderen bij de ouders wonen. De ouderen werkten zo lang mogelijk door en pasten de arbeid met het klimmen der jaren langzaam aan.

WITGOED SERVICE

D. den HOLLANDER v.o.f.

REPARATIE EN VERKOOP VAN:
WASMACHINES
WASDROGERS
KOELKASTEN
KOOK / BAKAPPARATUUR

Tel. 079 - 361 01 91
Lenastroom 2 - 2721 BT Zoetermeer
Fax 079 - 361 30 55

Penning van Frédéric Ozanam, de oprichter van de Vincentiusbeweging in Parijs 1833. (Archief SVZ)

Armoede werd vooral voor 1870 gezien als eigen schuld. De overheid deed hooguit iets om oproeren te voorkomen. De kerkelijke en particuliere verenigingen deden het om geloofsgenoten aan de eigen geloofsrichting te binden, de standenmaatschappij niet te ontwrichten, uit enige naastenliefde en tegelijk om als verzorger een plaats in de hemel te verdienen.

Met de toenemende trek naar de steden en industrialisatie in de tweede helft van de 19e eeuw nam de algemene welvaart toe, maar er ontstonden wel grote sloppenwijken. Men kreeg oog voor de relatie economische crises en armoede. Sociaalliberale politici waren voor staatsinterventie als het niet anders kon, de confessionelen legden de nadruk op particulier initiatief met steun van de overheid, de sociaaldemocraten legden de taak bij de staat.

De armenzorg had dan ook van al die richtingen iets. Vanaf de Armenwet van 1854 bestonden er gemeentelijke armbesturen naast de kerkelijke en particuliere. Maar de nadruk lag –door politieke druk vanuit de kerken– op kerkelijke armenzorg met de overheid als minieme achtervang. Met een aanscherping van de wet in 1912 kreeg de (naaste) familie een onderhoudsplicht. Langzaam kwamen er fondsen, opgezet door groepen arbeiders of door de werkgevers en arbeidswetten beschermden de arbeiders iets beter. In de 20e eeuw probeerden Armenraden in de steden de zorg enigszins te coördineren. De overheid kwam met ongevallenwetten en stelde werklozenkassen in.

In 1930 kwam de Ziektewet en elf jaar later de Kinderbijslagwet. Na de Tweede Wereldoorlog bouwde de overheid de sociale zekerheid uit met de AOW (1956), AWW (1959) en de Bijstandswet (1965). Hierdoor kreeg iedereen recht op een minimum inkomen bij calamiteiten. In instellingen van armenzorg zaten eerst vooral gegoede mannen in de besturen, daarna volgde steeds meer een professionalisering.

Frédéric Ozanam

Binnen dit scala aan veranderingen functioneerde de Sint Vincentiusvereniging. Deze was in het 19e-eeuwse Parijs ontstaan. Eeuwenlang stond God centraal in denken en leven. In de 18e-eeuwse Verlichting echter ontdekte men de rationele natuurwetten waardoor menigeen geen plaats meer zag voor God; de mens zou zijn lot geheel in eigen handen gaan nemen. Vooruitgang zou via rationeel liberalisme en socialisme lopen. Een derde weg ontstond toen Christenen wetenschap en geloof wilden gaan combineren. Juist door de beoefening der wetenschap zou men Gods plan steeds beter begrijpen. Uit dit denken kwam men uit bij de verbondenheid tussen mensen, die zich in dienst van elkaar stellen. De Parijse student Frédéric Ozanam (1813-1853) besloot dit concreet te maken door samen met enkele andere studenten in de jaren 1830 de armoede aan te pakken. Daarin liet de toenmalige kerk verstek gaan. De groep besloot te helpen door de armen te bezoeken en hulp te verlenen. Als patroon kozen ze Sint Vincentius à Paulo (1581-1660), die zijn leven aan de armen had gewijd. Meer groepen of conferenties werden opgericht, in Frankrijk en daarbuiten. In Nederland kwam in 1846 de eerste in Den Haag. Een actie voor slachtoffers van hongersnood in Ierland gaf landelijke bekendheid aan de Vincentiusvereniging. In 1850 werkten al 129 conferenties aan ondersteuning voor duizenden mensen, waarbij ook scholen werden opgezet en zorg werd verleend.

Vincentius in Zoetermeer

Zoetermeer had rond 1900 dan wel geen sloppenwijken, maar ook hier bestond armoede, vooral in de steegjes achter de Dorpsstraat en het latere wooncomplex De Oude Fabriek aan de Voorweg. Losse arbeiders hadden nooit enige zekerheid van inkomen, elke tegenslag leidde tot problemen. En bij ziekte of ouderdom was er vaak geen achtervang, of slechts een karige bedeling door Burgerlijk Armbestuur, diaconie of katholiek Armbestuur. In deze omstandigheden kwam een aantal heren bijeen:

‘Heden den 16 December 1913 vergaderden in de pastorij te Zoetermeer de Zeer Eern. Heer Pastoor W.J. Van Turnhout; de Weleern. Heer Kapel[aan]. J. Kerkvliet; Jhr. W.L. von Fisma [L.E.M. von Fisenne, red.], president van den Hoofdraad der St. Vincentiusvereniging in Nederland; Jos. M. Roozenburg vice-president van dien Raad; benevens de heeren: Adr. Van den Bosch, Jan Groenewegen Hz, Adr. De Groot, Jac. Duynisvelt, Jac. Vollebregt, Jan Vollebregt, C.Wijsman en P. Verboef.

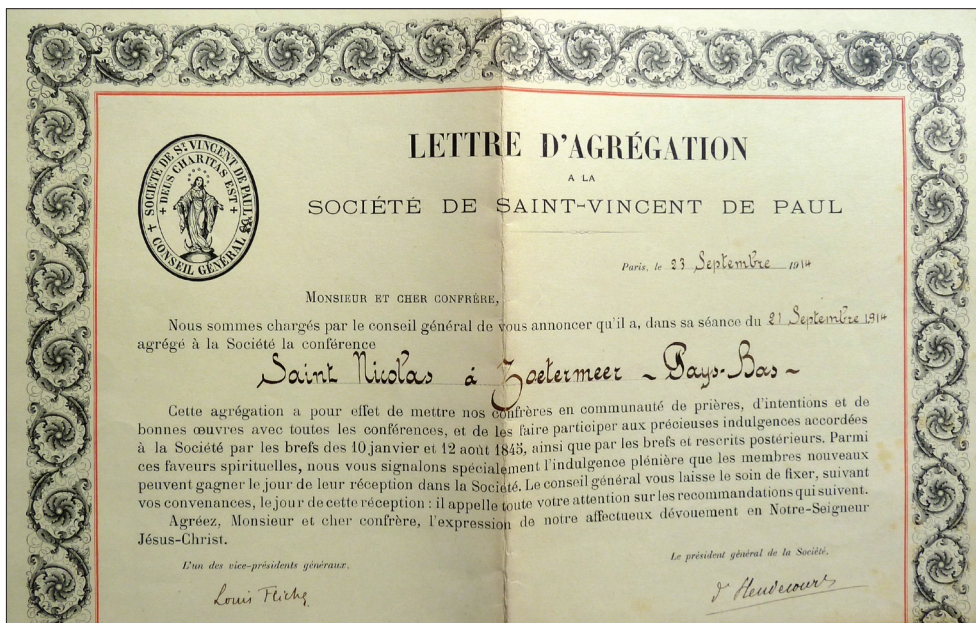
Bij monde van de pastoor waren de heren samen gekomen om zo mogelijk een St. Vincentiusvereniging in Zoetermeer op te richten. Von Fisenne legde het doel van de vereniging uit: *‘eigenbeiliging, zich zelf beter mensch maken en als middel daartoe de beoefening der Christelijke Charitas; en haar werking dat hoofdzakelijk bestaat in het bezoek der armen aan huis’.*

Toen alle aanwezigen verklaarden te willen toetreden werd de Conferentie H. Nicolaas te Zoetermeer als opgericht beschouwd. De vice-president van de Hoofdraad zou voorlopig als voorzitter en secretaris optreden. Vervolgens werden de nieuwelingen verzocht na te denken over en te bidden voor een president vanuit hun midden. Want 'zo als de president is, is de conferentie'. Ze moesten daarbij afzien van enige sympathie of vriendschap maar letten op een man die de post waardig zou vervullen.

Een week later op 23 december om kwart voor zeven kwam de groep weer bij elkaar. A. de Groot kreeg veruit de meeste stemmen via de uitgedeelde briefjes en was daarmee president. De pastoor en de vele pastoors na hem werden ere-president en de kapelaans gewoon lid.

Het bewijs van inlijving kwam een jaar later uit Parijs en Den Haag met de bijbehorende oorkonden. Daarin stond ook wat de leden of confrères van de conferentie zich ter harte moest nemen: niet zo maar iemand opnemen in de vergadering want het was geen werk van slechts menselijke weldadigheid maar moest zich ook richten op het geestelijk welzijn van de armen; men moest de armen lief hebben en van een toegevende en zachtzinnige aard zijn.

Inlijvingsakte van de Sint Vincentiusvereniging Zoetermeer in de wereldwijde organisatie in september 1914. (Archief SVZ)

Bezoek aan de armen was een wezenlijk onderdeel: ‘door zich aan den haard des armen neder te zetten, door zijne stoffelijke en zedelijke behoeften van nabij te beschouwen, leeren de leden hem meer beminnen en hem beter ondersteunen’.

Ook de vergaderingen trouw bezoeken en onderlinge hartelijkheid stond hoog aangeschreven, net als betrekkingen met andere conferenties in de regio en met de Hoofdraad. Daarbij was de conferentie innig verbonden met de parochiële geestelijkheid en de katholieke kerk. En bij tegenslagen was geduld nodig en nederigheid, geen twist. Door hun werk werkten de leden aan hun zelfheiliging en zij konden ook aflaten verdienen.

Aan het werk

De leden of confrères waren afkomstig uit de meer goeude boeren en middenstanders. Mannen die gewend waren om aan te pakken en niet alleen te vergaderen. Bovendien waren zij het die een deel van de opbrengsten verzorgden: aan het einde van elke vergadering ging de penningmeester met een zakje rond. Daarnaast was de pastoor zo vriendelijk geweest om het busje bij het beeld van de H. Antonius voor Vincentius te bestemmen. Als derde inkomensbron fungeerden de giften die parochianen bij Vincentianen in de hand drukten. De eerste collecte bracht fl. 27,75 op, de vele decennia daarna lag dat meestal iets onder de tien gulden. Een enkele keer was er een speciale meevaller. Zo kreeg de president in 1916 van de koopman die de zogeheten kerkschappen verkocht twee stuks vanwege zijn hulp. Tijdens de eerstvolgende vergadering gingen beide schappen over tafel voor fl. 40,-- en fl. 45,--. Al direct werden gezinnen bezocht, die weer op 6 januari 1914 besproken werden in de vergadering. Die avond gingen twee kilo brood, een kilo grutterswaren, twee (molton) dekens, 14 eieren, zeven liter melk, een baaien manshemd en een vrouwenhemd naar behoeftigen. De leden gingen niet met deze spullen naar de gezinnen, maar zij namen zogeheten bonnen mee. Daarop was ingevuld wat men kon halen bij een geselecteerde winkelier, die de bonn vervolgens afrekende bij Vincentius.

Vereniging van den H. Vincentius van Paulo	
ZOETERMEER	CONFERENTIE H. NICOLAAS
Goed voor	570 gram vlees
af te halen bij:	slager Vollebregt
ten behoeve van:	Wid
ZOETERMEER,	19 Sept. 1914
De Penningmeester, CORN. VOLLEBREGT	

Tijdens de vergaderingen bespraken de gezinnen en de penningmeester schreef dan de bonnen uit die tijdens de bezoeken werden uitgedeeld. (Archief SVZ)

De bonnen werden niet zo maar afgegeven. Wekelijks gingen twee confrères bij het gezin op bezoek na eerst een Onze Vader en Wees Gegroet te hebben gebeden. Immers, *‘Men moet gaan met liefde en den arme bij de stoffelijke gave vooral zijn hart brengen’*. Tijdens het bezoek mocht je de bon ook niet staande afgeven, maar men moest dan gebruik maken van de vaak enige stoel en minstens tien minuten praten. Eerst over de maatschappelijke toestand en na het vertrouwen gewonnen te hebben, over de morele en godsdienstige toestand. De bezoekers moesten zorg aan de kinderen besteden, school- en catechismusbezoek controleren, soms overhoren. De arme moest altijd met zachtheid behandeld worden. Nimmer mocht uit de eigen beurs gegeven worden, altijd via de conferentie.

Adrianus Gerardus de Groot, de eerste president van Vincentius Zoetermeer.
(Archief SVZ Zoetermeer)

Organisatie

Volgens de tijdelijke voorzitter uit de Hoofdraad dhr. Roozenburg in januari 1914 verschilde de Vincentius met het armbestuur door de persoonlijke afgifte van de bons, *‘als een sleutel om de huisgezinnen te bezoeken, de behoefte beeter kunne zien en te ondersteunen, al zijn ze ook van goede pad afgeweken als het kan terug te brengen’*. Bij de Vincentius was het geestelijke doel minstens zo belangrijk als het materiële, bij het armbestuur stond het materiële voorop, al was de zorg wel gericht op goed levende katholieken. Het Parochieel Armbestuur bestond al veel langer dan de Vincentius. Aangezien de armenzorg vooral een particuliere zaak was, hadden katholieke parochies en protes-

tante kerken hun eigen organisaties, armbesturen en diaconieën geheten. De parochiële armbesturen stonden los van de pastoor, maar waren en zijn wel verantwoording schuldig aan het bisdom. De Vincentiusvereniging stond van beide los en had zich, vooral in haar begintijd, te verantwoorden aan de Hoofdraad. Zowel de armbesturen, de diaconieën als de Vincentiusvereniging werkten wel nauw samen met pastoor en kapelaan(s) voor wederzijdse informatie en steun. De pastoor was lange tijd ere-president en de kapelaan lid van de conferentie in Zoetermeer en tot circa 1960 bezochten ze frequent de vergaderingen.

Die vergaderingen hadden een vast stramien. Elke week kwamen de confrères op dinsdagavond om zeven uur bij elkaar in de spreekkamer van de pastorie aan de Dorpsstraat 26. Na een opening met gebed door de president-voorzitter of de kapelaan als deze aanwezig was, volgde een geestelijke lezing. Dat kon uit het Handboek van Vincentius zijn, maar vaker nog las een lid voor uit Thomas

HENNEKEN BV **Professionele verhuizers van huis uit.**

- Particuliere verhuizingen
- Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale- en internationale verhuizingen
- Verhuishwinkel
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefofslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
Telefoon: +31 (0)79-361 13 68
E-mail: info@henneken.nl
Internet: www.henneken.nl

 **ERKENDE
VERHUIZERS**

a Kempis Over de Navolging van Christus (De Imitatione Christi), een verzameling van 15e-eeuwse verhalen over het geestelijk leven voortkomend uit de spirituele beweging van de Moderne Devotie in onder meer Deventer en Zwolle. Die richtte zich op persoonlijke levensheiliging en praktische levenswijsheid, welk gedachtegoed goed aansloot bij de Vincentianen.

Na de geestelijke lezing volgden de notulen van de vorige vergadering, de stand van de kas en de betaling van de rekeningen der leveranciers. Daarna stelde de president het overleg over bijzondere zaken aan de orde zoals nieuwe gezinnen die mogelijk ondersteuning behoefden. Zo had de protestante mej. Den Hoed in maart 1914 een brief geschreven aan de pastoor dat ze het zo erg vond dat een gezin van twaalf kinderen geen brood in huis had. De man had los werk, genoot ondersteuning van de burgerlijke armenzorg, vier oudere kinderen zorgden geregeld voor fl. 10 in de week, maar moeder en kleine kinderen gingen rond om te vragen. Zij hoopte dat de 'roomsche' hun eigen armen konden ondersteunen. Om het bedelen tegen te gaan besloot de conferentie een flinke bon voor brood te brengen. Vervolgens besprak men de bezoeken en besloot tot het geven van een aantal bonnen. De penningmeester ging rond met het zakje, waarvan de inhoud werd geteld. En de pastoor overhandigde de inhoud van het Antoniusbusje. Later haalden eens per maand twee leden het busje leeg, soms door een jolige secretaris ook omschreven als het opereren van de voet van Antonius, refererend aan de plaats van het busje. Na meestal een goed uur en zeker voor negen uur sloot de president de bijeenkomst met 'het gebed'.

Verankerd in de parochie

De Vincentiusvereniging was dan wel een zelfstandige instelling, maar zij was stevig verankerd in de parochie van de H. Nicolaas. De geestelijkheid was meestal aanwezig in de vergadering, de leden waren zeer betrokken katholieken en vier keer per jaar werd een H. Mis gelezen voor de leden en weldoeners van Vincentius. Met de leden van het Armbestuur bestonden familiale verbanden. Zo was secretaris P.L.J. van Bohemen gedurende zijn periode als confrère tussen 1923 en 1951 ook lange tijd penningmeester van het Parochiële Armbestuur. Na hem hadden bijvoorbeeld H. Houtman en A. Vermeulen ook een dubbel lidmaatschap. Ondersteuning werd dan ook vaak in overleg samen gegeven. Daarnaast was er vanaf het begin de innige samenwerking met de Naaivereniging of Naaikrans, die kerkelijke paramenten als altaardwalen, kelkkleedjes en superplies maakte. Ook verzorgde zij de kleding voor communicanten die dat zelf niet konden bekostigen. Vanuit Vincentius ging regelmatig een verzoek naar de Naaikrans om kleding, lijfgoed (ondergoed) en om te helpen naaien van kindergoed voor zover het magazijn van de conferentie geen uitkomst bood. Een nauwe band bestond ook met de R.K. Bibliotheek, die door de Hoofdraad werd aangemoedigd. De pastoor poogde de secretaris van de bibliotheek Joh.

Duinisveld op te nemen in de Vincentius en in de jaren die volgden bestond er vooral geldelijke steun bij de aanschaf van boeken. De leesbibliotheek zou zelfs door de conferentie zijn opgericht. Eind 1914 waren de boeken eigendom van de conferentie. De bieb was op een gegeven moment gevestigd in het gebouw van de kleuterschool, later Kwetternest genoemd. De eerder genoemde Van Bohemen was er nauw bij betrokken. Rond de Tweede Wereldoorlog zwaaide schooljuffrouw Schwalbach de scepter over de bieb. Zij verklaarde in 1948 dat er helaas maar weinig animo was voor godsdienstige boeken. In latere jaren dreigde het contact volgens de conferentie langzaam te verdwijnen al ging er in 1955 nog fl. 50 heen.

Ondersteuning

Kern van het werk van de leden bleven de bezoeken aan en de zorg voor armen. De meesten kregen tijdelijke ondersteuning, een enkeling had tussen 1914 en 1946 langdurig hulp. Zo kreeg het gezin van arbeider B. in de crisisjaren 1933-1938 regelmatig steun omdat de moeder van negen kinderen zwak was. Er ging een liter melk per dag naar toe en op het laatst nog een paar pond rundervet. Ook verschaftte de Vincentius een ledikant en bed met toebehoren. De meeste hulp was in natura en bestond uit melk, vlees en brood. Met kerst deed Vincentius iets extra's uit. Eind jaren 1930 was dat 60 kg vet, beschikbaar gesteld door de Haagse Zuivelcentrale en geleverd door NV Engros Slachterij Welling te Borculo.

Kleding, beddengoed en dergelijke kwam uit het eigen magazijn of werd verzorgd via de Naaikrans. In 1936 verzocht H. een jas omdat ze bij gebrek daaraan al enige tijd de H. Mis op zondag niet had kunnen bijwonen. Confrère Van den Bosch had er nog een liggen, maar de bezoekers meldden de vergadering daarop dat 'de geschonken mantel een beetje uit de mode is en daarom moeilijk door vrouw H. gedragen kan worden'. Ze gingen vervolgens naarstig op zoek naar een andere oplossing.

Velen konden speciale medische zorg niet betalen. S. verbleef bijna anderhalf jaar in het Sint Antoniusgesticht voor ongeneeslijke zieken in Rotterdam. Vincentius droeg daar maandelijks fl 10 aan bij. En bij de verpleegkosten van het kind van K. in 1936 hielpen zowel het armbestuur als de conferentie. Juffrouw K. moest wekelijks met een klein kind naar een consultatiebureau in Leiden en kreeg tien weken lang voor reiskosten fl. 1,05. Na de Tweede Wereldoorlog waren veel mensen verzekerd via bijvoorbeeld Nezifo, maar dat keerde slechts een maximaal aantal ligdagen uit. Voor het kind van B. dat in Antoniushove lag, droegen Vincentius en het armbestuur samen twee maanden de kosten. En het dochtertje van K. moest augustus 1946 drie maanden naar het Academisch Ziekenhuis in Leiden. Ook daar deelden beide de kosten voor dagverpleging à fl. 2,50.

Eigen verantwoordelijkheid

Voor gezin H. deden de confrères alle moeite voor hulp bij een zieke zoon. Later werden daar de kinderen onder voogdij geplaatst, doch alleen voor de drie meisjes was plaats in Maastricht, niet voor de jongen. Een ander verzoek om op te passen lag in 1914 moeilijk, dat moest de familie en de wijkverpleegster maar doen; bovendien zou het lastig zijn om een vrouw voor overdag te vinden. En het gezin K. had een ziek zoontje en kreeg al ondersteuning van ‘andersdenkenden’. Uiteindelijk werd besloten om niet te ondersteunen omdat deze zoon eerder al melk mocht gaan drinken bij melkboer Scholten en daar geen gebruik van maakte. ‘*De Vincentius ondersteun[t] dringende behoefte en zwak[k]e om ze op het goede pad te houden maar zij moet dan ook hun medewerking doen*’, aldus de secretaris.

Vanaf de oprichting in 1913 was het merendeel van de inkomsten van de Vincentiusvereniging afkomstig uit de giften in het busje bij het beeld van de H. Antonius, achter in de Nicolaaskerk. (Foto Ton Vermeulen)

Zo waren de Vincentianen in 1917 ook druk bezig met dochter Maria van G. die in gesticht De Goede Herder ‘voor gevallen meisjes’ te Leiderdorp was geplaatst. Zij had namelijk twee jaar omgang gehad met een andersdenkende. ‘Toen de geestelijke haar vroeg en vermaande dat zij die jongen moest laten lopen, nam zij het besluit maar geen Paaschen te houden en eenige weken daar na heeft zij haar ouderlijke huis verlaten, waar zij in sGravenhage in de Wittestraat haar verblijf hield is zij door de vader opgespoort, en een amtenaar uit den Haag, heeft ze aan den burgemeester van Zegwaard overhandigt en met haar vader en de amtenaar van Zegwaard, naar het gesticht gebracht’. Een maand later keerde ze weer naar huis en had beloofd de jongen te laten lopen en weer naar H. Mis te gaan.

De geestelijke plichten wogen zwaar. Zo kwam H. al een jaar niet meer in de kerk en wilde op zondag zijn tuin gaan ompspitten. Leden van de conferentie gingen bij hem op bezoek om hem op deze verkeerde keuzes te wijzen. Ook bij andere ondersteunde gezinnen die niet aan de zondagsplicht voldeden werd dit meegenomen tijdens de bezoeken.

Regelmatig ontving het bestuur van de Vincentius vragen en bedelbrieven van

buiten Zoetermeer. Vaak gingen brieven naar een volgende vergadering zodat iedereen nog eens kon nadenken, of deze kwam in het geheel niet meer op tafel. Van de Conferentie H. Teresia van het Heilig Kind in Den Haag kwam een verzoek om tijdens de vakantie een jongen te plaatsen. Daar probeerde men een oplossing voor te vinden. Ook vroeg de reclassering wel hulp voor Zoetermeerse jongens. In de jaren 1950 waren daar H. Houtman en slager J.A. Vollebregt bij betrokken.

Leveranciers

Het voedsel dat op de bons vermeld stond kon bij vaste leveranciers worden opgehaald. Daarvoor had men een soort roulatieschema, waarbij elke maand een andere katholieke middenstander aan de beurt was. Zo wisselden rond 1949 slagers Den Elzen, Vollebregt en Knijnenburg elkaar af, als ook de kruideniers Jac. Boonekamp, A.P. Verhoeff, Jac. Moers, Jan Spruit en P. Houtman en de melkboeren A.C. Arkensteijn en D. Scholten.

De ontvangen bonnen kregen ze dan weer uitbetaald door de penningmeester, die dat wekelijks in de vergadering verantwoordde. Over de prijs van de producten was een enkele maal onenigheid. Zo wilde de president in 1914 voor melk niet meer betalen dan zeven cent de liter, terwijl zowel Arkensteijn als Scholten –toen ook al leveranciers- niet minder wilden ontvangen dan acht cent.

The advertisement for 'The Old Pal' pub eatcafé features a photograph of the interior of the pub, showing patrons and staff. On the left, there is a logo for 'The OLD PAL' and a cartoon illustration of a miner wearing a hard hat and a jacket, with his hand on his forehead. Below the miner illustration, the text reads: 'pub eetcafé The Old Pal oostwaarts 4 Stadshart - Zoetermeer 079 342 58 55 www.theoldpal.nl'. The central part of the ad is a dark green banner with a white and grey striped background. It contains the text 'pub eetcafé THE OLD PAL waar je oude vrienden hebt, en nieuwe vrienden maakt' and a large '€10,-' voucher. To the right of the voucher, it says 'geldig tot 31 december 2013' and 'waardevoucher'. Below the voucher, there is a section titled 'Algemene voorwaarden' with the following text: 'De voucher - advertentie is inwisselbaar op zondag t/m donderdag', 'De voucher - advertentie is geldig tot 31 december 2013', 'In te leveren bij een minimale besteding van € 50,-', 'De voucher is niet inwisselbaar tegen contanten', and 'Voucherbedrag wordt in mindering gebracht op het totale bestedingsbedrag.'

Hoofdraad

De conferentie te Zoetermeer was onderdeel van een wereldwijde organisatie. Zij legde ook verantwoording af aan de Nederlandse Hoofdraad in Den Haag. Zo controleerde op 21 augustus 1917 een aantal leden uit het Haagse West-einde de boeken in Zoetermeer. Zij adviseerden de nog jonge vereniging dat *'men bij het opnemen van het gezin, waar zij gedoopt zijn, bijnoteeren en raad het aan als het mogelijk is om de bezoekers te veranderen, en vooral bij de minder goddienstige gezine, en van tijd een bezoek brengen of zij van medewerking mogen veranderen en de bons is de sleutel om binne te komen. En al mogt het voor ons oogenschein niet baten, bij God is niets onmogelijk'*. Twintig jaar later benadrukten ze dat de huisbezoeken een voor-naam doel dienden, namelijk zelfheiliging onder het motto 'Begin bij jezelf'. Voor de leden werden ook regelmatig retraites georganiseerd waar de confrères uit Zoetermeer graag aan deel namen. De Hoofdraad stuurde vaak brieven of circulaires rond. In 1946 was er het probleem met de terugkeer in de maatschappij van de politieke delinquenten: *'Onze houding vooral als Vincentius tegenover deze menschen, die geholpen moeten worden, aangezien zij voor verschillende moeilijkheden komen te staan'*. Zo kreeg R. wat kleding voor een dochter en een vloerkleed.

Een van de adviezen waarbij de Hoofdraad, soms via het regioverband de Bijzonder Raad te Voorburg, in Zoetermeer telkens tegen een muur opliep was het voorstel om de verenigingen in de regio hun financiële middelen bij elkaar te laten leggen. Volgens de Zoetermeeders was dit samsam 'tot ze geen van beiden meer iets hebben'. Een lijst met vragen over aftreden en verkiezingen werd terzijde gelegd: *'De conferentie hier houdt niet van stemmingen en vindt het bestaande reeds mooi genoeg, namelijk dat secr., pen., pres. aftreden bij hun 70e jaar. De penningmeester keek eens rond en glimlachte. Hij dacht zeker, dan blijf ik het langste'*, aldus waarnemend secretaris J. Vollebregt. Ook ongevraagde folders met rekening werden fronsend bekeken, met name de laatste.

Het giftenbusje (zie blz 23) van de Vincentiusvereniging hangt sinds de oprichting in 1913 bij dit beeld van de H. Antonius, achter in de Nicolaaskerk.

(Foto Ton Vermeulen)

De Bijzondere Raad kwam een aantal keren per jaar bijeen in de deelnemende plaatsen. De pastoor zorgde dan vaak voor het stillen van de geestelijke honger, de leden met echtgenotes en dochters voor de inwendige mens. In 1953 hielp de Huishoudschool mee, doch president Groenewegen bepleitte wel een sobere maaltijd.

Ondersteuning na de Tweede Wereldoorlog

De staat nam na de Tweede Wereldoorlog langzaam de touwtjes van sociale zorg in handen. Materieel door onder meer de Algemene Ouderdomswet (AOW 1947, 1957), Algemene Weduwen en Wezenwet (AWW 1960), Bijstandswet (1965) en de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW 1976). Ook pakte de staat onder meer zuigelingenverzorging, gezinszorg en maatschappelijk werk op, veelal met opgeleide en betaalde krachten. Daarnaast was sprake van een toenemende algemene welvaart en secularisering. Er kwam landelijk meer nadruk te liggen op het geestelijke aspect van de hulp maar in de praktijk kwam het religieuze meer op de achtergrond. Oudere Vincentianen hadden het daar moeilijk mee, jongere vonden te weinig gehoor voor vernieuwingen. In de jaren 1960 daalde het aantal vrijwilligers sterk.

Aan het eind van de tachtiger jaren veranderde alles weer totaal. De overheid voerde een 'sociale vernieuwing' door omdat de welvaartsstaat onbetaalbaar leek te worden. Het particulier initiatief werd weer omarmd.

Op het platteland van Zoetermeer waren al die veranderingen niet zo snel merkbaar. De confrères zetten hun bezoeken en hulp voort op de oude vertrouwde wijze, waarbij zij een bepaalde 'wijk' in het dorp bestreken. De pastoor wilde graag een mantel voor een mevrouw op de Leidsewallen. De vergadering oordeelde dat dit een klus was voor de Naaikrans 'aangezien de mantel van tamelijke afmeting moet zijn'. De vrouw van D. lag in 1947 in het ziekenhuis en had textielpunten –veel was nog op rantsoen- verkocht voor levensmiddelen. Vincentius ging informeren bij de firma Moers naar een matras, maar er bleek helaas geen linnen beschikbaar om er een te maken. Wederom bracht de Naaikrans uitkomst met dekens en lakens. Voor twee jonge aanstaande ongehuwde moeders moest onderdak worden gevonden. En de zoon van V. lag na tuberculose buiten in een tent bij het wooncomplex de Oude Fabriek aan de Voorweg. Dat gaf zo veel bekijks en onrust dat hij verplaatst werd naar de tuin van G. van Steijn, waar hij extra vlees, melk en eieren kreeg. Vervolgens werd aan dokter Palte gevraagd of boter net zo gezond was als margarine. Hij verklaarde dat de voedingswaarde gelijk was omdat margarine 'gevitaminiseerd' was. De vergadering was verheugd want dat scheelde in de kosten.

T. kreeg een tafel. De weduwe H. een bon voor schoenen bij Van Veen. K. was ziek en kreeg vlees, doch de volgende keer moest dat wel gehakt worden aange-

*De volgende te behandelen
 rekening wordt uitgeschreven*
 1 liter melk p. dag
 1 " " " " 2 liter p. dag
 2 x 1/2 pond vleesch p. w.
 1 ons vleesch p. d.
 1 ei " " p. d.
 1 liter melk p. d.
 1 liter melk 2 x 1/2 p. w.
 2 pond tarwewoed p. d.
 2 x 1/2 pond vleesch p. w.
 1 liter melk 1 ei p. dag
 de laatste ca. 200 g. brood
 waaraan de vergadering
 is wordt gesloten
 Schunck 18/11/1939 VP

Elke vergadering schreven de confrères in het notulenboek op wie welk hulp ontving, zo ook in 1939. (Archief SVZ)

zien 'de kauwelementen ook al aan de rafel zijn'. Tijdens de winters kregen gezinnen een mud kolen, deels geschonken door de kolenboeren. En in 1952 vermelden de notulen voor de eerste maal sinaasappelen, aangeschaft bij Vonk. Het nierpatiëntje bij R. in de Meerpolder had apart voedsel nodig, maar stierf in 1955. Bij een stille armoede brachten ze een eitje als aanvulling, met wat soepvlees en gehakt. De meeste gezinnen kregen versterkend voedsel.

Weduwe P. kwam in de problemen omdat het thuiswerk voor Nutricia eind 1957 zeer gering was. Door toedoen van de president kreeg ze meer werk aangereikt. Een discussie ontstond over het gezin K.: of deze nou 9 of 11 kinderen bevatte, dit inzake de 14 liter melk die er per week naar toe ging. De pastoor wist het antwoord: 12. En moesten ze gezin T. nou nog wel helpen als de vrouw grote cadeaus met Sinterklaas op rekening kocht en –weer in verwachting- er van uit gaat dat iedereen wel iets komt brengen?

In 1963 bezocht de president een woonwagengezin op de verjaardag van de vrouw. In de vergadering vertelde hij de andere confrères dat het er 'netjes en schoon [was] zodat hij zijn klompen voor de deur uittrok'. De meegebracht karbonades vielen in de smaak, voor het verven van de wagen had hij verwezen naar de gemeente en voor de rest was het even aankijken.

Veranderingen

Toch veranderde de hulp. Het aantal bons voor giften in natura daalde tot vier in 1955 en de laatste ging in 1965 mee met een bezoeker. Kleding kwam niet meer van de Naaikrans, want deze was voor 1959 opgeheven. De giften zijn altijd blijven bestaan: in 1969 kreeg B. die reuma had nog levensmiddelen en regelmatig vond en vindt een stuk voor de woninginrichting de weg naar iemand die dat nodig heeft. Een hele enkele keer gaven de leden ook geld, zoals in 2000 toen een 'moslimgezin' door scheiding in de problemen kwam en er na

lange discussie fl. 1000 beschikbaar werd gesteld . En in 1990 kwam een aanvraag voor een Nigeriaanse asielzoeker binnen die een boete had gekregen voor zwartrijden bij busmaatschappij Westnederland. Deze werd betaald, onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat het éénmalig was.

In 1948 ontstond een hele discussie over de wenselijkheid van een lokaal Wit-Gele Kruis naast het bestaande Groene Kruis. Zo een identiteitsvraag was er voor de oorlog niet geweest. Er kwam professionele hulpverlening met een sociaal werkster en een zuster voor het nieuwe Parochieel Charitatief Centrum rond 1963. Ook ontstond een discussie met verenigingen in de regio of de Vincentianen nou op de bijbelse Farizeeërs of Tollenaars leken (Lucas 18, 9-14). Waren zij nou de alom geachte Farizeeër die nog meer deed dan de wetten voorschrijven, neerkeek op degenen die dat niet deden, en daarvoor een beloning van God verwachtte? Of waren zij de gehate Tollenaar -belastingen inwendig voor de Romeinse overheersers-, die zijn daden onder ogen zag, zich bescheiden opstelde en God om barmhartigheid vroeg?

Kern van het werk was en bleef het bezoekwerk. Het verschoof nu alleen van de armen naar bejaarden. Eerst mensen boven de 65, later boven de 70 jaar en het liefst rond hun verjaardag. De staten met te bezoeken bejaarden werden steeds langer. Door toedoen van nieuwe bestuursleden die tussen 1958 en 1961 binnenkwamen werden vaste tradities ter discussie gesteld. In 1969 bezocht ook de vrouw van president Groenewegen bejaarden en een van die nieuwelingen, Van Wieringen, vond dat er meer bezoeksters moesten worden aange-

trokken. Schoorvoetend gingen de anderen akkoord met incidenteel bezoek. Toen de pastores vanaf 1970 niet meer de ziekenhuizen afkonden, kwam dat ook bij de Vincentius terecht en zochten de confrères steeds meer dames. In deze tijd groeide Zoetermeer sterk en kwamen ook de stadsproblemen om de hoek kijken: niet overal meer welkom, andere namen op de voordeuren en sigaren meegenomen terwijl de bewoner een vrouw bleek te zijn.

Een landelijk uitgegeven herdenkingsbord van de Vincentiusvereniging met een afbeelding van hun patroon H.Vincentius a Paulo, met de spreuk 'Den Arme gegeven is Gode geleend'. (Archief St.Vincentiusvereniging Zoetermeer)

Vergaderingen

Zelfs de avonden werden anders. In de zestiger jaren vergaderden de leden in de spreekkamer van het klooster tegenover de pastorie om vervolgens in 1970 weer terug te keren naar de voorkamer in de pastorie. Daar haalden ze vervolgens oude herinneringen op, ook aan de priesters die nu nauwelijks meer de vergaderingen bezochten. En over de oorkonde uit 1914 die jarenlang zoek was.

Lange tijd kwamen ze nog wekelijks bijeen, rond 1980 ging dat naar eens per maand. De bijeenkomst begon nog steeds met gebed, maar de geestelijke lezing schoot er eind jaren 1980 steeds meer bij in.

Het eerste vrouwelijke bestuurslid kwam in 1975 in de persoon van mevrouw J. Spruijt-Van Eeden. Zij was betrokken bij de bejaardensoos en ging ook het ziekenbezoek organiseren. Daarom was het wel handig als zij regelmatig er bij kwam zitten. Dat werd al snel vast.

Soos

De soos –eenvoudig woord voor sociëteit– ontwikkelde zich naast het bejaardenbezoek. De gedachte was om ouderen een gezellige middag te bezorgen met onder meer kaarten, biljarten en andere spellen. De pastoor leurde het hele jaar 1963 met het idee voor een soos. Uiteindelijk kreeg iedere 65-plusser een brief. Wekelijks ging een aantal dames de soos op woensdagmiddag organiseren in het parochiehuis, Dorpsstraat 18, samen met de successieve beheerders, de families Kriek en Hoogendoorn en later mevrouw J. van Eijk. Zij leverden elke week het busje met giften voor de koffie in, als mede maandelijks de rekeningen, die in de vergadering werden nagezien. De gemeente gaf een subsidie van fl. 200 per jaar. Met Sinterklaas, Kerst en Pasen zorgden de Vincentianen voor iets extra, zoals een boterstaaf en eieren. De weinige discussies betroffen de stijgende prijs van de koffie van 30 naar 35 cent en de vraag of de biljartende mannen zelf het pilsje moesten betalen.

Vanaf 1975 regelden zestien dames zelf de inkoop. Als berging stelde president Groenewegen daarvoor zelfs zijn eigen soldatenkist beschikbaar.

Samenwerkingen

Naast soos, zieken- en bejaardenbezoek zorgde de Vincentius ook voor onder meer attenties met Kerst. Dat waren vaak fruitmandjes die groenteboer P. Hermus rondbracht naar zieken en eenzamen. Tot circa 1970 kregen alle bejaarden een kerstpakket, maar Zoetermeer werd daarvoor te groot. Enige tijd werden de kosten nog gedeeld met de protestante organisatie in bejaardenhuis de Morgenster en met het armbestuur, dat toen Parochiële Charitas Instelling (PCI) was gaan heten. De relatie met de PCI werd echter steeds gevoeliger omdat de

drijvende krachten daarin de zorg wilden aanpassen aan een groeiende stad. Voorzitter de heer Leeters sprak breedvoerig en zijn vrouw, die namens de PCI de bezoeken aan bejaarden regelde, zei onomwonden wat zij dacht. De Vincentianen die beide niet gewend waren voelden zich telkens in het nauw gedreven, ook omdat regelmatig om hen heen bestuurders en priesters zich afvroegen wat nu nog de taak van de Vincentiusvereniging was.

Wel verdeelden de twee onder elkaar het ouderenbezoek: de Vincentius ging zich vooral met het Centrum bezig houden, op een gegeven moment de wijken Dorp, Palenstein, Driemanspolder en Stadshart beslaand. De PCI nam de rest van de stad voor haar rekening. Samen spraken ze veel over allerlei projecten zoals het gevangenispastoraat, de huisvesting voor zwerfjongeren in Rokkeveen en een alfabetiseringsproject. Ook asielzoekers kregen steeds meer aandacht.

Antoniusbusje

Financieel had de conferentie ook weinig in de melk te brokkelen. Veel meer dan een paar duizend gulden reserve had de Vincentiusvereniging niet in de tweede helft van de 20e eeuw. Het grootste deel van het ontvangen geld ging op aan giften in natura, meegenomen attenties bij de bezoeken, kerstacties en incidentele uitgaven. Zo steunt de vereniging al decennia lang de Zoetermeerse pater Koos Spruit die vanaf 1957 op de Filippijnen werkt.

Nog steeds waren de inkomsten geregeld als in 1913: toevallige giften, een paar tientjes rente van obligaties en de collecte op het eind van de vergadering die al die jaren de tien gulden meestal niet oversteeg en in 1982 verdween. De grootste inkomstenbron was altijd het Antoniusbusje, dat dan ook immer met zorg werd omgeven. In 1960 zorgden de confrères samen met de pastoor voor een nieuw beeld achter in de kerk, vervaardigd door Albert Termote voor fl. 1540. En er kwam een nieuw busje bij te hangen. Maandelijks leverde het busje maximaal honderd gulden op.

In eerste instantie bood samenwerking een oplossing voor de financiële zorgen. Doch ook de PCI, die veel aan schuldhulpverlening deed, had nauwelijks geld en zeker niet voor de noden in een groeiende stad.

Vincentiuswinkeltje

In 1971 probeerde de Vincentiusvereniging geld binnen te halen door een speciale kerstcollecte na de H. Missen te houden. Later zou dat uitgroeien tot een diaconieweekend. Vanaf 1981 sprak men over het houden van een boekenbeurs. De jongeren in de parochie wilden daar wel aan meewerken ten behoeve van de zogeheten India-actie die Vincentius, ook landelijk, al sinds 1961 steunde. President Groenewegen zag nog beren op de weg, maar onder opvolger Van Wieringen ging de beurs in oktober 1983 van start. Na veel aandringen mocht een garage in de poort naast de kerk worden gehuurd, die vervolgens in oktober

De opbrengsten van 't Schuurtje van St. Vincentius worden in 2012 zorgvuldig geteld. V.l.n.r. Trudy Switzar, penningmeester Gonnie Westerman, Ina Henneken en Arnold Rademaker. (Foto Ton Vermeulen)

1995 officieel tot het Schuurtje van Vincentius werd omgedoopt. Steeds meer vrijwilligers zetten zich daar voor in. De omvang van de voorraad spullen en de winkel groeide, totdat uiteindelijk naast de garage en de poort ook het gehele parochiehuis aan de Dorpsstraat 18a-c werd gebruikt.

Daarmee stapte de Vincentiusvereniging de 21e eeuw binnen. Eindelijk redelijke inkomsten die voor alle activiteiten aangewend konden worden, zoals het 70+bezoek, de zieken, de soos, de kerstactie, hulp bij speciale H. Missen, het verzorgen van een maandelijkse Agapè-maaltijd, de steun aan de projecten van de zusterorganisatie in Kerala India en pater Spruit in de Filippijnen en financiële bijstand aan de PCI. Het winkeltje leverde ook genoeg tweedehands spullen op voor giften in natura.

Bij haar 100-jarig bestaan staat de Vincentiusvereniging weer voor een nieuwe uitdaging. Met de verhuizing in november 2013 van het Schuurtje naar de Storkstraat moet commerciële huur worden betaald voor het onderkomen en ligt er daardoor een zekere druk. Terwijl de zelfheiliging naar de achtergrond is verdwenen, blijft de zorg van de 70 vrijwilligers voor de medemens oude wegen bewandelen en tegelijk nieuwe inslaan.

In de tuin van president Cor van Wieringen zoekt hij samen met dochter Willien en schoonzoon Bert van Oosterhout de boeken uit voor de beurs in september 1997 (Archief SVZ)

Bronnen

Archief van de Sint Vincentiusvereniging Zoetermeer:

Notulenboeken 1913-1917, 1935-1939, 1945-2004

Kasboeken vanaf 1913

Register van ondersteunde gezinnen 1913-1946

Aantekenboek van de Soos 1975-1982

Archief van Slagerij Vollebregt:

nrs. 38-39, Stukken betreffende de Vincentiusvereniging

Bronnen met betrekking tot armenzorg en sociale zekerheid in de negentiende en twintigste eeuw.

Broncommentaren 6. Den Haag, Instituut voor Nederlandse Geschiedenis 2005.

Deen, F. Ouderenzorg in Nederland. In: Historisch Nieuwsblad (juni 2004) 11-16

Geen Liefdewerk is ons vreemd. 150 jaar Vincentiusvereniging in Nederland. H. Evers, E. Henau e.a. ed. Den Haag, Vincentiusvereniging-Nederland 1996

Loo, F. van der. Den arme gegeven, Een beschrijving van armoede, armenzorg en sociale zekerheid in Nederland 1784-1965. Boom, Meppel/Amsterdam 1987

Te veel om te sterven, te weinig om te leven. In: Historisch Nieuwsblad (april 2011) 2-11.

Op uitdrukkelijk verzoek van de SVZ zijn de namen van ondersteunden geanonimiseerd. Met dank aan Ina Tilburg en Frits Aelmans voor hun ondersteuning. Een lijst van de bestuurders sinds 1913 vindt u op www.allezoetermeeders.nl.

Sprekend Verleden in gesprek met A.M.M. van Wieringen-Vollebregt en M.C.G. van Oosten

C.M.A.M. van Wijk-Moers, E.W. van den Burg, P. van Daal en F. Rijkaart.

De Vincentiusvereniging Zoetermeer, viert haar honderdste verjaardag.

Wij hebben gevraagd aan Martien Van Oosten wanneer hij in aanraking kwam met de Vincentiusvereniging en wanneer hij betrokken raakte bij 't Schuurtje van St. Vincentius. Frits Aelmans, lid van de Vincentiusvereniging, woonde het gesprek bij.

'Het was omstreeks 1980, toen ik door Cor van Wieringen werd gevraagd, om een keer op de vergadering te komen, want er werden jongere mensen gezocht. En zo ben ik de vereniging ingerold. Een paar weken later zat ik elke maandagavond in de vergadering met het toenmalige bestuur. Daar werd de gang van zaken van de vereniging doorgenomen en of er nog bijzonderheden waren zo-

als: parochianen die langdurig ziek waren, parochianen die in het ziekenhuis verbleven of iemand die financieel een steuntje nodig had. Verder werd de bron van inkomsten bekeken. Deze bestond uit de opbrengsten van de wekelijkse sociëteit, het Antoniusbusje en een collecte die iedere week onder de bestuursleden werd gehouden. In die tijd was de woensdagmiddagsociëteit een belangrijk onderdeel. Mensen konden daar gezellig kaarten en spelletjes doen tegen een kleine bijdrage (vrije gift). Ook het ziekenhuisbezoek en het bezoeken van zieken thuis was heel belangrijk. Er was een heel actief groepje van gemiddeld vijf dames, van wie er twee in het bestuur zaten. Als het nodig was bezochten zij wekelijks de ziekenhuizen in Leidschendam en Delft. In de tijd dat er in Zoetermeer nog geen ziekenhuis was gaf het ziekenhuis Sint Antoniushove aan de

Pastorie door welke rooms-katholieke patiënten uit Zoetermeer er opgenomen waren. Verder kwamen de berichten uit wat men zou kunnen noemen de "wandelingen". Vanaf de periode dat er in Zoetermeer een ziekenhuis was, werden er om privéredenen geen opnamegegevens meer verstrekt en liep het ziekenhuisbezoek sterk terug. Het ouderenbezoek, ook belangrijk, werd in die tijd ook door een aantal dames verzorgd. Iedereen die zeventig jaar of ouder was, werd, als men dat gezellig vond of er behoefte aan had, bezocht door een van de vrijwilligers. Alles bij elkaar een hele organisatie om dat goed te laten verlopen.

Ons werkterrein is na de uitbreiding van Zoetermeer beperkt gebleven tot Dorp, Palenstein, Driemanspolder en het Stads-hart. De overige wijken hebben veelal hun eigen diaconale groep. In die tijd werd door de Sint Vincentiusvereniging incidenteel, op kleine schaal hulp geboden’.

Wat gaf de doorslag om lid te worden van de Vincentiusvereniging

‘Ik was 40 jaar toen Cor van Wieringen mij voor deze vereniging benaderde. Je ziet daar dan mensen bezig, die allerlei blikken op de samenleving hebben en die ook bereid zijn om mensen die het hard nodig hebben te helpen. Dat sprak mij wel aan om zo achter de schermen wat voor de samenleving te kunnen betekenen. Mij zus en mijn broer zeiden altijd: jij treedt in de voetsporen van je moeder. Zij was namelijk ook altijd begaan met de medemens. Jammer genoeg heb ik haar maar gekend tot mijn twaalfde jaar.

Ik herinner mij nog de namen van de bestuursleden uit die tijd. In alfabetische volgorde waren dat de dames Van Haastert, Luiten, Van der Meer en Spruit en de heren Groenewegen, Van Swieten, Vermeulen, Vollebregt en Van Wieringen. De laatste was toen penningmeester. Het was allemaal vrijwilligerswerk. De mensen die werden bezocht, kregen een klein presentje, bestaande uit een bloemetje of fruit dat werd betaald uit de verenigingskas’. Martien ’bevorderd’ tot penningmeester en de opmaat naar ‘t Schuurtje van St. Vincentius: ‘Na twee jaar heb ik het penningmeesterschap van Cor van Wieringen overgenomen. Dat was in 1982 en dat heb ik negen jaar gedaan. Daarna heb ik het penningmeesterschap overgedragen aan de heer Lexmond die al enige tijd meedraaide in het bestuur. Ik ben wel bestuurslid gebleven en heb me ingezet voor het wat actievere werk.

Het begon met een of twee keer per jaar een boekenbeurs organiseren. Dat was een hele klus. De boeken die we in de loop van tijd verzameld hadden, werden opgeslagen op de hooizolder van de boerderij van Jan Vollebregt. Wanneer de datum van de boekenbeurs was vastgesteld, werden ze van de zolder gehaald en met een platte wagen met de trekker ervoor naar het Parochiehuis gebracht. Daar werden dan de hele zaterdag boeken verkocht. Om vijf uur ‘s middags

Cor van Wieringen pakt samen met anderen de kerstpakketten in. (Collectie fam. Van Wieringen)

gingen de overgebleven boeken weer terug naar de hooizolder. Op zo'n manier kwam er weer wat meer geld binnen voor de diaconie. Wanneer de boeken bij de mensen werden opgehaald kreeg men vaak ook kleine andere spulletjes mee en de hooizolder van de boerderij kwam op die manier steeds voller te staan. Het bestuur, onder de bezielende leiding van Cor van Wieringen had natuurlijk al vaak rondgekeken of er in de buurt van de kerk opslagruimte was te vinden, maar alle ruimtes in en om de kerk werden intensief gebruikt. Gelukkig kwam er na een paar jaar een oplossing. De heer Huisman, organist van de kerk, die een caravan in een garage had staan, vertrok. In overleg met het kerkbestuur kon de Vincentiusvereniging toen van deze ruimte gebruik gaan maken. De garage werd opgeknapt, er kwam een nieuw plafond in, er werden rekken in geplaatst en er werd besloten om er een vaste verkoopruimte van te maken. Helemaal trots waren we op dit nieuwe onderkomen. En de naam werd van het begin af: 't Schuurtje van St. Vincentius. De officiële opening vond plaats op 28 oktober 1995, maar op zaterdag 1 augustus 1995 waren we al voor de eerste keer open en begonnen we met de verkoop. Het was geweldig. Op de eerste verkoopdag hadden we voor 289 gulden aan boeken en spulletjes verkocht en in november ging het al naar de 870 gulden'.

Voor de tijd van 't Schuurtje vond een enkele keer verkoopdag plaats bij J. Vollebregt aan de Rokkeveensweg-Zuid.

De ontwikkeling van het Schuurtje

Zo af en toe kwamen er ook aanvragen binnen voor huisraad. Dan konden wij pannen, serviesgoed en bestek uit het Schuurtje meegeven, maar bedden en meubelen hadden we in het begin nog niet. Later toen de heer Jan Vollebregt aan onze vereniging nog een schuur ter beschikking stelde konden we daar meubelen en wat grotere dingen opslaan. Zij werden verkocht of zo nodig door-
gesluisd naar mensen die het hard nodig hadden. Al heel gauw werd het Schuur-
tje te klein en ging men op zoek naar uitbreidingsmogelijkheden rond de kerk. De heer Hoogendoorn, die boven het Parochiehuis woonde, stelde zijn eigen kleine schuurtje beschikbaar, waar toch wel zo'n 150 dozen in konden worden opgestapeld. Ook het Parochiehuis werd op die zaterdag beschikbaar gesteld en vrijdagmiddag vóór de verkoopdag volgesjouwd met verkoopbare spullen. En zaterdagmiddag na de verkoop ging alles wat over was weer terug in de opslag. Het mooie is, dat wij nooit gebrek hebben gehad aan medewerkers. We hebben altijd wel mensen enthousiast kunnen maken. We begonnen met zes medewerkers, ook vanuit het bestuur en zijn uitgegroeid tot 48. De inkomsten werden op den duur zo hoog dat wij, behalve hulp in de parochie ook kleine projecten elders konden ondersteunen. Aan talloze goede doelen, zoals Ram-
pen Pakistan, Stichting Zobero, Bijna Thuis Huis, Missie Pastoor Spruit, Vasten-
actie, Parochiële Caritas Instelling, Voedselbank en nog vele andere doelen die op ons pad kwamen?.

Miereakker 20
Reeuwijk
0182-300797
Dorpsstraat 103
Zoetermeer
079-3167616

Weydeland Kaas, buitenlandse kazen,
verse noten, olijven en tapenades, mooie wijnen
diverse specialiteiten

Hoe wordt het werk ervaren?

‘Op maandagmiddag is er een hele groep medewerkers bezig om spullen uit te zoeken, boekenrekken bij te vullen, kleding uit te zoeken en ook de verkoopruimtes worden aangevuld. Gezellig om daar met z’n allen bezig te zijn. De verkoopdag is een hele gezellige, maar vooral een drukke dag. We zijn ook een beetje afhankelijk van het weer, omdat er naast de Sint Nicolaaskerk heel veel buiten staat. Er komen veel mensen naar de verkoopdag en er komen veel vaste bezoekers. Fijn is het om mensen voor een klein prijsje leuke spulletjes te verkopen. Daar wordt men blij van en wij als medewerkers ook. Er heerst ook altijd een leuke sfeer. Als verkoper maak je af en toe leuke dingen mee. Zo bracht een omaatje een beetje glaswerk dat toch nooit meer uit de kast kwam. Een maand later kwam er zomaar een kleindochter langs en zei: “O, zulke glaasjes heeft mijn oma ook, die wil ik kopen”. Voor een klein prijsje nam kleindochter de glaasjes mee, niet wetende dat ze bij oma uit de kast kwamen’.

Officiële opening van 't Schuurtje naast de Nicolaaskerk op 28 oktober 1995 (Collectie St. Vincentiusvereniging)

Wat de vereniging nog meer doet

‘Buiten de 48 medewerkers voor het Schuurtje zijn er ongeveer 20 vrijwilligers die ouderen van vijfenzeventig jaar en ouder bezoeken. In de Morgenster wordt één keer in de maand een kerkdienst gehouden, waar de Vincentiusvereniging ook haar bijdrage aan levert. In de Mariamaanden, mei en oktober wordt er voor de ouderengroep altijd een Eucharistieviering georganiseerd met daarna een gezellig samenzijn. Dit zijn voor mij zo ongeveer de belevingen van meer dan dertig jaar Vincentiusactiviteiten’.

Het Schuurtje moet tijdelijk stoppen

Het onvermijdelijke komt er aan. Er zijn allerlei sloop- en nieuwbouwplannen die het einde betekenen voor ‘t Schuurtje van St. Vincentius in de huidige vorm op het Nicolaasplein. Op zaterdag 3 augustus was daar de laatste verkoopdag. Voor de medewerkers en voor veel trouwe bezoekers had deze dag iets weemoedigs. Inmiddels is er een nieuwe locatie gevonden in de Storkstraat nr. 5. Voor veel oudere bezoekers misschien een wat schrale troost. Op zaterdag 2 november jl. heeft het Schuurtje op dit adres een herstart gemaakt.

De verdiensten van Cor van Wieringen

Voordat wij het gesprek aangingen, hadden wij ons verdiept in de verdiensten van Cor van Wieringen, die helaas op 9 december 2010 is overleden. Op 23 november 2003 onderscheidde het Parochiebestuur van de Heilige Nicolaas te Zoetermeer Cor met de zilveren Nicolaaspenning in verband met zijn activiteiten gedurende 45 jaar: 20 jaar penningmeester en 21 jaar voorzitter van de Vincentiusvereniging, oprichter van ‘t Schuurtje van St. Vincentius, lid van de Parochieraad, lid van het Collectantencollege en vele andere activiteiten. Toen wij dit op ons in hadden laten werken vroegen wij ons af of zijn vrouw An het niet vervelend vond dat Cor zo vaak weg was. ‘Nou dat vond ik helemaal geen bezwaar, want ik wist waar hij was. En later werd hij voorzitter van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer’.

Vrouwen in het bestuur

In het gesprek komt de vraag op wanneer er in het bestuur van de Vincentiusvereniging vrouwen zijn opgenomen. Dat blijkt in 1975 te zijn geweest toen mevrouw Spruit-Van Eede voor het eerst als bestuurslid werd genoemd. An van Wieringen: ‘Ik denk dat Cor ervan uitging dat er vrouwen bij moesten komen, vanwege ziekenbezoek en andere werkzaamheden die meer op het terrein van vrouwen liggen. Op deze lijst zie ik dat in 1981 mevrouw Luiten-De Vreede en mevrouw Van Haastert-Boonekamp deel uitmaken van het bestuur’. De eerste vrouwelijke voorzitter was Ina Tilburg, maar die is inmiddels afgetreden.

An in de buitendienst”

‘Zelf heb ik niet in de Vincentius gezeten, ik zat in de buitendienst. In het bestuur van Vincentius worden de lijnen uitgezet en die worden door tientallen vrijwilligers uitgevoerd. En één daarvan ben ik. Bezoek aan zieken, uitreiken kerstpakketten enzovoorts. De kerstpakketten zijn voor de mensen die het niet zo breed hebben. Cor en ik verzamelden al die spullen. We gingen dan naar de supermarkt om artikelen voor de inhoud van de pakketten te kopen. Geld werd beschikbaar gesteld door Vincentius die toen al de inkomsten uit het Schuurtje had’. Op de foto’s van het maken van kerstpakketten in de huiskamer van de familie Van Wieringen leek het meer op een pakhuis dan op een huiskamer.

‘De Naaikrans is destijds opgericht door mevrouw Verhoef en deze is later opgevolgd door mevrouw Blaauwhof, de vrouw van de gemeentesecretaris. De dames van de Naaikrans vermaakten kleding of maakten nieuwe kleding, jurkjes of jasjes. Ondergoed, ik heb ook wel van die flanellen hemden genaaid, met een dubbel borststuk en die ging ik ook bij de mensen brengen. Het was geen onderdeel van de Vincentius. Ik moest ook naar de Naaikrans toen ik zestien, zeventien was. Eerst knoopjes aanzetten en later iets nieuws naaien. Gemiddeld waren we zo met z’n achten. De Naaikrans werkte in de pastorie. Aan de kant stonden allemaal naaimachines en in een kast de naaidozen. Van lieverlee is de Naaikrans gestopt.

’t Schuurtje nam na 20 jaar bijna het gehele pand van het Parochiehuis in beslag.
(Foto Aat Hoogland)

Tot slot

Wij hebben van Martien en An veel informatie gekregen over hun honderdjarige Vincentiusvereniging. De vereniging bleek niet blind te zijn voor de ontwikkelingen in de maatschappij en is daarin meegegroeid. Was het oorspronkelijk een mannengemeenschap, nu zitten er vrouwen in het bestuur en zij kunnen ook secretaris, penningmeester of voorzitter worden. Waren het voorheen uitsluitend gezeten boeren of mensen met een zaak, nu kunnen ook mensen die in loondienst zijn toetreden. Men moet nog wel gevraagd worden. Ook de bescherming van de persoonlijke levenssfeer heeft bijzondere aandacht gekregen bij de hulpverlening. De vereniging heeft verder kans gezien om met beperkte middelen de inkomsten en daarmee de hulpverlening enorm te vergroten. Die hulpverlening wordt in stilte verleend. An: 'Ja, want er wordt gezegd: liefde-werk op kousenvoeten. Mijn vader praatte er nooit over, hij ging naar de Vincentius'.

De laatste verkoopdag in het Schuurtje, 5 november 2013.

Zorg voor anderen

Ad van de Rijt

Ongeveer zeventien jaar geleden verhuisde ik vanwege mijn werk vanuit Tilburg naar Zoetermeer. Omdat ik het belangrijk vind om een band te hebben met de stad waar ik woon, ben ik op zoek gegaan naar vrijwilligerswerk in Zoetermeer.

Op den duur ontdekte ik dat sociale hulpverlening me aantrekt. Ik werk dan ook als vrijwilliger voor een telefonische hulpdienst, voor buurtbemiddeling en ik heb bij maatjesprojecten gewerkt. Dat is eigenlijk werk dat vroeger en gelukkig nu nog steeds mensen ook voor hun familie, burens of vrienden doen. Het is ook werk waarbij mensen niet financieel geholpen worden (dat hoort naar mijn mening de overheid te doen) maar dat hen wel steun en plezier in het leven kan geven.

Naast materiële armoede is er ook armoede op een ander vlak. Iedereen kan daarmee te maken krijgen. Ook de mensen die financieel geen problemen hebben. Als buurtbemiddelaar heb ik mensen ontmoet die veel overlast van hun burens hadden en daar letterlijk ziek van werden. Sommigen voerden al jaren strijd met hun burens, wat hun leven was gaan beheersen. Anderen maakten elkaar het leven zuur door roddel en achterklap. Het ging daarbij meestal niet om een goede en een slechte partij, beide partijen zijn vaak 'schuldig' aan het conflict. Ik ben ook maatje geweest van een spastische jongen die in een rolstoel zat, die moeilijk sprak, met alles moest worden geholpen maar die ook een gewone puber was met de gevoelens en wensen die daarbij horen. Andere maatjes van mij waren autistische jongens met ouders die financieel niets te kort kwamen en heel liefdevol voor hun kinderen zorgden. Door het autisme hadden deze kinderen veel moeite om goed met leeftijdgenoten om te gaan.

Al die ervaringen hebben mij geleerd dat ik zelf, althans op dit moment, weinig te klagen heb en dat het vrijwilligerswerk een heel kleine inspanning is vergeleken met de problemen waar andere mensen soms mee te maken hebben. Die kleine inspanning kan voor hen wel heel belangrijk zijn. De hulp die je dan kunt geven is eigenlijk heel beperkt. Het is vooral belangrijk goed te luisteren naar wat mensen willen en dan kijken of je hulp kunt en mag geven. Centraal daarin staat voor mij de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van mensen. Zij vragen hulp maar kunnen zelf een heleboel doen. Ze beslissen zelf over hoe ze hun problemen willen aanpakken. En wat belangrijk is om je te realiseren: het kan iedereen overkomen. Volgens mij heeft iedereen wel eens dergelijke steun, beperkt of uitgebreid, kort of langdurig, van een ander nodig.

Dertig jaar Stichting Mensen In de Minima (MIM)

Ilonka Kortbeek, Sjarel van Biene en Eddy Molle

In 1983 besloot een aantal vrouwen een comité op te richten. De naam werd “Komitee Vrouwen in de Bijstand” (VIB). De doelstelling was om vrouwen in bijstandssituaties met elkaar in contact te brengen.

Het comité vond een onderkomen in het Vrouwencentrum in de Dorpsstraat 36. Door onderlinge contacten, discussies en adviezen wilde men elkaar weerbaarder/assertiever maken. Allengs werd dit uitgebreid naar contacten met de gemeente.

In 1990 kwam Ilonka Kortbeek met het Komitee in aanraking. Ze ging daar de cursus “De deskundige ben je zelf” doen. Als alleenstaande moeder kwam ze in aanmerking voor een bijstandsuitkering. Wat ze daar tegenkwam (vrouwen in hetzelfde schuitje als zij, dus veel herkenning) beviel haar erg goed. Het bleef dan ook niet uit dat ze in mei 1990 vrijwilliger werd en direct ook al penningmeester van het Komitee.

In die periode was er sprake van één inloopmiddag per week, naast regelmatige themaochtenden. En: geen mannen! Bij de themaochtenden voor bijstandsvrouwen werd de toenmalige beleidsmedewerker Sociale Zaken van de gemeente, Clasien Copinga, regelmatig uitgenodigd om uitleg te geven over het beleid van de gemeente. Zij was heel betrokken bij de bijstandsvrouwen. Ook de politiek vond het in die periode van belang te weten hoe het beleid van de gemeente in de praktijk uitpakte. Dus de signalen die zij van de vrouwen ontving over het bijstandsbeleid in de praktijk gaf VIB door aan de gemeente. Hierop werd het gemeentebeleid - helaas soms - aangepast. Want wat heel leuk klonk op papier, werkte vaak heel nadelig uit in de praktijk. Dus de mensen in de bijstand werden daar de dupe van.

VIB werd ondersteund in haar werkzaamheden door Ingrid Gouwens van Stichting Bovos. Met raad en daad werden de vrijwilligers bijgestaan bij het vrijwilligerswerk. Ook volgden de vrijwilligers cursussen bij Bovos.

Regelmatig verschenen de vrijwilligers van het Komitee VIB in de publiciteit om aandacht te vragen voor de financiële positie van de bijstandsvrouwen in Zoetermeer. Ilonka kan zich het eerste radio-interview dat ze gaf, nog heel goed herinneren. Doodeng, kort gezegd! De journaliste stelde de eerste vraag

en vervolgens duwde ze de microfoon onder haar neus. Het enige dat ze uit kon brengen was: "Shit!". Ze wist totaal niet meer wat ze wilde zeggen. Gelukkig werd het interview niet rechtstreeks uitgezonden, maar op band opgenomen. Uiteindelijk is het toch goed gekomen.

Op een gegeven ogenblik werd de doelgroep uitgebreid naar vrouwen met een uitkering (dus niet meer alleen bijstand). De naam werd "Vrouwen in de Minima" (VIM). Door een vriend van Ilonka werd een passend logo ontworpen. Er werd ook subsidie aangevraagd en gekregen. De activiteiten werden uitgebreid, er kwamen themaochtenden, er werd meer naar buiten getreden en ook gingen de vrouwen inspreken in de gemeenteraad. Eén van de eerste inspreekactiviteiten (in 1992) hield verband met het stopzetten van het schoolzwemmen. Een aantal bijstandsmoeders van het VIM had de kinderen meegenomen, omdat ze geen oppas konden betalen. De kinderen dartelden door de Raadzaal heen. Het was een dolle boel!

Tienjarig jubileum van Vrouwen in de Minima in 1993 voor het Vrouwencentrum aan de Dorpsstraat 36. (Collectie Mensen in de Minima)

Op 16 mei 1993 vierde Vrouwen in de Minima haar tweede lustrum. De toenmalig wethouder van Sociale Zaken, Erris Oskam, sprak daar een woordje. Het aantal vrijwilligers fluctueerde, maar toch ging de organisatie in 1993 bijna ter ziele! Er resteerden toen nog maar twee vrijwilligers (Ilonka Kortbeek en Tineke van Straalen), maar Erris Oskam drong aan er weer nieuw leven in te blazen, hetgeen uiteindelijk lukte. In 1994 sloot het Vrouwencentrum en er werd om-

gekeken naar een nieuwe ruimte. Die werd gevonden in het Rakkersveld, bij Bovos. Toen was Harold de Wit de begeleider van Bovos. De vrijwilligers leerden daar ook met de computer omgaan. Op 27 december 1994 werd formeel de stichting “Mensen in de Minima” (MIM) opgericht, door Ilonka Kortbeek, Tineke van Straalen en Liesbeth Dijkman. Het logo kreeg een aanpassing. Sinds die periode heeft het MIM een viertal voorzitters gekend. Dit stuk is door drie van hen geschreven. Ilonka had ondertussen een PR-opleiding gedaan en ging stage lopen bij de gemeente. Uiteindelijk kreeg ze daar een betaalde baan als ambtelijk secretaris ‘Wet Voorzieningen Gehandicapten in 1995’. Daar stond ze aan de wieg van de ZoetermeerPas, waarbij haar inbreng ook sterk heeft meegewogen. Er werd haar gevraagd waar de minima rond de kerst de meeste behoefte aan hadden. Een kerstpakket.....

Op 15 april 1996 trad Sjarel van Biene toe als eerste mannelijke vrijwilliger. Dat was op het moment dat MIM verhuisde naar het Nicolaasplein 11. Bij de formele opening door Erris Oskam, de toenmalige wethouder van Sociale Zaken, op 11 oktober 1996 werd Sjarel benoemd tot voorzitter. Er waren toen zes vrijwilligers. In 1996 werd de Begeleidingscommissie Werk, Zorg en Inkomen ingesteld. Als enige trad MIM daarin toe met twee leden. In eerste instantie waren daar ook politici bij betrokken, maar in een later stadium werden die niet meer uitgenodigd en werd het meer een beleidsadviseerend orgaan. MIM vond dit heel jammer, want tijdens die bijeenkomsten kon je op informele wijze de raadsleden ‘beïnvloeden’ in hun keuze op het gebied van het beleid.

Ilonka en Sjarel hebben in die periode een aantal bezoeken gebracht aan de Lokale Omroep Zoetermeer (LOZ). Ook bij D’66 hebben ze een presentatie over Mensen in de Minima gehouden en is er een bijeenkomst geweest met onder andere Frank de Grave. In 1996 verscheen een eerste periodiek van MIM, het Minimaatje. Het was bedoeld als knipselkrant, een blad met tips voor bezuinigen en goedkope recepten voor zowel cliënten als belangstellenden van/voor MIM. De samenstelling en eindredactie was in handen van Ilonka Kortbeek.

MIM maakte in die periode ook een groei door, waarbij het wel opviel dat veel klantmanagers van de gemeente hun cliënten naar ons doorstuurden voor het formulierenwerk waar zij geen tijd meer voor hadden. Die grotere afstand tot de uitkeringsgerechtigden vertaalt zich tegenwoordig in een andere benadering. Mensen in een bijstandssituatie krijgen soms wel eens de indruk als fraudeur gezien te worden. Op 16 mei 1998 werd het derde lustrum gevierd. Intussen was MIM uitgegroeid tot zo’n tien vrijwilligers.

In 2002 kwam de gemeente met het idee een Formulierenbrigade op te richten, waarbij mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zouden worden ingewerkt om zodoende uit te stromen naar regulier werk. De activiteiten die de Formulierenbrigade zou gaan ontplooiën leken veel op die van ons. MIM werd dan ook gevraagd zitting te nemen in het bestuur van de Stichting Formulierenbrigade. Ilonka is toen als secretaris toegetreden en heeft geholpen met het oprichten van de Formulierenbrigade. Bij MIM was toen de nodige scepsis, aangezien het er duidelijk op leek dat de gemeente de twee instanties wilde laten samensmelten. Een goed overleg vond men bij MIM het maximale. Men wilde graag een onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente houden, want MIM deed ook aan belangenbehartiging. Wat tegenwoordig wel wordt ervaren, is dat cliënten van MIM “shoppen” bij de Formulierenbrigade, en andersom.

In 2003 kreeg MIM een nieuwe huisvesting aan de Uiterwaard 27 in Meerzicht. De toenmalige Formulierenbrigade zat ook aan de Uiterwaard, bij het medische centrum op nummer 3-5. Hetzelfde jaar verhuisde Ilonka naar Leidschendam. Het was voor haar reden om na 13 jaar MIM, waarvan bijna twee jaar als voorzitter, te vertrekken. Waar zij begon met: “Ik ben slechts bijstandsmoeder”, heeft zij bij en dank zij haar activiteiten in en rond MIM ontdekt waar haar

Bij het 15-jarig jubileum was de Stichting Mensen in de Minima gevestigd aan het Nicolaasplein (Collectie Mensen in de Minima)

kracht lag, namelijk de belangenbehartiging en informatieverstrekking. Er resteerde een goede ploeg onder aanvoering van Sjarel, die nog steeds voorzitter was. In 2006 ontving Sjarel onder andere hiervoor een Koninklijke onderscheiding!

In 2006 trad Joop Klos als nieuwe vrijwilliger toe. Hij blies het Minimaatje weer nieuw leven in, werd penningmeester en op 12 mei 2009 voorzitter. Sjarel bleef wel in het bestuur als erevoorzitter. Hij was bijna 13 jaar voorzitter geweest, van 1996 tot 2009. Door gehoorproblemen kon hij de vergaderingen echter niet goed meer volgen en op 1 mei 2011 stapte hij uit het bestuur.

Naast de subsidie die Mensen In de Minima kreeg van de gemeente, schonk de Rotaryclub bij het 25-jarig bestaan in 2008 een bedrag. Dit geld werd met een eerdere schenking samengevoegd en ondergebracht in een fonds, dat bedoeld was om cliënten op een andere wijze dan met adviezen en hulp te ondersteunen. Gezien de samenwerking tussen de Rotaryclub Zoetermeer-Zegwaard en het MIM was de naam voor het fonds snel gevonden: 'Sociaal Fonds Miro'. Sjarel van Biene, Ton Glissenaar en Erris Oskam, die elkaar kenden van de FNV, stonden aan de wieg. Het fonds bestaat dus ook alweer vijf jaar.

Het jaar 2008 kenmerkte zich ook door een andere uitbreiding. Er kwamen ook spreekuren in Oosterheem! In eerste instantie in een kleine ruimte in het (nood)wijkcentrum, maar later aan het Zanzibarplein.

Op 3 november 2008 meldde Eddy Molle zich als vrijwilliger. Hij bleek ook een goede inbreng te hebben en het bestuur overwoog om hem secretaris te maken. Juist toen, in maart 2010, kreeg Eddy een baan aangeboden bij UWV WERKbedrijf. Dit bleek een obstakel te zijn om zijn vrijwilligerswerk bij MIM voort te zetten vanwege mogelijke belangenverstrengeling.

Begin 2011 dong MIM mee naar de toekenning van de vrijwilligersprijzen van Zoetermeer. Met een tweede plaats werd 500 Euro in ontvangst genomen. Ook Jan Slagter van Omroep Max gaf nog een donatie, vanwege het goede werk dat MIM al jaren deed. In januari 2011 keerde Eddy Molle weer terug omdat zijn baan bij UWV van tijdelijke aard was. Op 1 april 2011 werd hij penningmeester. In januari 2012 vertrok Joop Klos als voorzitter en als vrijwilliger. Eddy volgde hem op en ook Sjarel werd, gezien zijn grote historische kennis, weer teruggevraagd in het bestuur.

Met Joops vertrek was de drijvende kracht achter het blad de Minimaatjes verdwenen en moest er een nieuw format worden gevonden. Gelukkig kon dat doorgang vinden in een kwartaalversie. Het Minimaatje zit nu al in de 17e jaargang!

In 2013 vierde MIM haar 30e verjaardag. Nog steeds blijkt de stichting een noodzakelijke schakel tussen instanties en hun cliënten. Waar contacten steeds onpersoonlijker (en digitaler) worden, blijken steeds meer mensen (en dan met name in de hoek van de minima) af te moeten haken. Zij kunnen het dan ook niet stellen zonder onze tussenkomst. MIM telt op dit ogenblik 23 vrijwilligers, die regelmatig de cliënten met raad en daad helpen. Dankzij MIM blijft de toegang tot instanties zoals gemeente, belastingdienst, nutsbedrijven en dergelijke beschikbaar. De vrijwilligers werken in teams van twee vanuit de gedachte: “twee weten meer dan één!”. Mensen In de Minima trekt ook meer naar buiten. Er worden workshops gegeven in de ouderkamers van scholen, waarbij niet alleen wordt “onderwezen”, maar ook van gedachten wordt gewisseld over hoe zo optimaal mogelijk om te gaan met je inkomen.

In de afgelopen 30 jaar is de werkwijze van MIM wel veranderd. Van een clubje dat ideeën en ervaringen uitwisselde, naar een stichting die meedenkt met de gemeente en de politiek. Het netwerk van MIM is ook aardig uitgebreid. In de cliëntaanpak is ook sprake van een professionelere houding, zodat men wat meer kan bereiken bij de “tegenpartijen”. Anderszins is er duidelijk sprake van goodwill. Zowel gemeentelijke instanties als nutsbedrijven zien MIM als een serieuze gesprekspartner, die objectief problemen aankaart. Qua levensverwachting ziet MIM de toekomst zonnig in, al geldt nog steeds het motto dat zij zichzelf overbodig zou willen maken. Het zou eigenlijk niet nodig moeten zijn dat er een Stichting Mensen In de Minima bestaat!

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken met hun steun de activiteiten van Oud Soetermeer mogelijk.

Van As Makelaardij bv

www.van_as.nl

Bouwmarkt De Bouwhof

www.bouwhof.com

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

www.lamboo.nl

Het Fluitschip historisch onderzoeks-
en adviesbureau, www.fluitschip.nl

Henneken Radio en TV

www.radiohenneken.nl

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. (079) 316 31 65

Van der Slik Caravan Centrum

www.vanderslik.nl

Bode Scholten BV

www.bode-scholten.nl

Linhout Foto Video

www.fotolinhout.nl

Blomsma Print & Sign

www.blomsma.nl

Wilt u ook adverteren? Neem contact op met de penningmeester:

penningmeester@oudsoetermeer.nl

Rectificatie

In het vorige Seghen Waert (2013 nr 3) stond in het artikel Hofstede Meerzicht, Akkerlust en Visvliet dat de hoeve Meerzicht in 1740 is verkocht aan Gerit Michiel de Kok. Dit is onjuist: de hoeve is in 1741 verkocht aan Pieter Bos.

VERENIGINGSNIEUWS

Van de voorzitter

De afgelopen zomer heeft het Genootschap een actieve rol gespeeld in het Zoetermeerse stadsleven.

Bij de Grote Dobbe is door de huidige ambachtsheer, dhr. Visser, in samenwerking met wethouder van Domburg een nieuw informatiebord onthuld. Deze borden treft u op diverse plaatsen in Zoetermeer aan en worden zeer gewaardeerd. Aansluitend aan deze gebeurtenis heeft wethouder Haring de ereboog ter gelegenheid van het 200 jarig bestaan van ons Koninkrijk geopend. Hij deed dat door de boog met een glas bubbelwijn te besprenkelen. Daarna dronken de aanwezigen een drankje in het historische pand Visvliet naast de boog.

Tijdens het Historisch Festival verzorgde het HGOS in het Stadhuis aan de Marktzijde een tentoonstelling die er mocht wezen.

De Algemene Ledenvergadering in 't Centrum was redelijk goed bezocht. Zo 'n 45 leden waren aanwezig en die hebben zich actief uitgesproken over een aantal kwesties. De huisvesting van het Genootschap, de sloop van de Nicolaasschool, het mogelijk verdwijnen van de Arcades (het overdekte gedeelte) in het Stadshart en de komende aanleg van de Culturele As (de wandelpromenade om en dwars door de Dobbe) waren gespreksonderwerpen. Het is verhelderend om te weten hoe de leden hierover denken. Het bestuur vindt op deze manier een goed draagvlak voor de opinies die zij met name richting gemeente verwoordt.

In 't kort: we blijven in 't Oude Huis tot we aantoonbaar iets beters vinden; we zijn tegen de sloop van de Nicolaasschool en het verdwijnen van de Arcades in 't Stadshart; we hebben sterke twijfels over de noodzaak van de omloop om de Grote Dobbe, omdat daarmee het historische aanzicht van de Dobbe drastisch zal wijzigen.

De komende tijd buigen de verschillende werkgroepen en commissies zich over de werkzaamheden en activiteiten voor het jaar 2014. Het bestuur gaat onder meer met de begroting 2014, jaarplannen, interne organisatie en subsidieaanvragen aan de slag, kortom we vervelen ons niet.

Ik wens u allen heel prettige feestdagen en een bruisend en gezond 2014 toe.

Bert van Eken

Boekenactie

In de vorige aflevering van ons blad heeft u een brief gevonden over de boekenactie. Voor een spotprijs kon u daarin zeven sets van onze publicaties aanschaffen of een eigen combinatie maken.

Zeer veel leden hebben gebruik gemaakt van deze actie. Wegens dit enorme succes verlengen we de actie tot onze 65-jarige verjaardag op 12 januari 2014! Wat is er leuker dan een dierbare met december een boekenpakket over de geschiedenis van Zoetermeer te geven, en dat voor maar Euro 15,-. Ook niet-leden kunnen mee profiteren, maar betalen dan wel vijf euro extra.

Mocht u de brief kwijt zijn, kom dan even langs op woensdagmiddag in 't Oude Huis, Dorpsstraat 7-boven, dan kunt u de boeken gelijk meenemen. U kunt ook een email sturen naar verkoop@publicatiesoudsoetermeer.nl o.v.v. "brief actie", dan zenden wij u de brief met aanbiedingen, of u kijkt even op www.oudsoetermeer.nl waar de brief is te lezen.

Activiteiten

De activiteiten treft u ook aan op www.oudsoetermeer.nl

Maandag 17 maart 2014

Lezing: "Onderwijs vanaf de vijftiger jaren".

Locatie: 't Centrum', Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur.

Kosten Euro 5,- , voor leden Euro 3,-.

Reserveren is noodzakelijk. U kunt zich opgeven bij mevrouw F. Brandhorst, telefoon 079-3517047.

Nieuwe leden

We heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

A.A.M. Bierman, Zoetermeer

H.P. van Boxmeer, Zoetermeer

P.J.M. Cosijn, Zoetermeer

G.J.M. Hugens-Bergholtz, Zoetermeer

A. Roest, Zoetermeer

V.J. van Sas, Zoetermeer

C. Streutjens, Zoetermeer

E.M.J. Visser, Zwitserland

R.R. Visser, Den Haag

J.C.M. van Winkel, Zoetermeer

Aanmelden als lid kan via onze website www.oudsoetermeer.nl of per post via Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer. Vermeld uw naam, adres en geboortedatum en of u zich opgeeft als lid, jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

Een dagje naar Hattem

Ria Moers de Vree

Zaterdagmorgen kwart over acht, op een mooie najaarsdag stond het gezelschap van 38 personen klaar om een dagje naar Hattem te gaan.

Na vele jaren met het Historisch Genootschap op stap te zijn geweest, zijn we goede bekenden van elkaar geworden en dit was al een gezellig begin. Om precies half negen kwam de bus van Z.D.S. met chauffeur Kees die ons met een splinternieuwe bus via Epe, waar de koffie klaar stond, naar Hattem bracht.

In restaurant Dennenheuvel stond de koffie klaar met heerlijk zelfgemaakt appelgebak compleet met schaalpjes geklopte slagroom. Een adres om niet te vergeten. Goed gevonden door Fia Brandhorst. Nadat een groepsfoto was gemaakt gingen we op weg naar Hattem. Een gezellig plaatsje met nog een beetje het gevoel van vroeger.

Het eerste dat we tegen kwamen was het bakkerijmuseum in twee voormalige stads-

Oud Soetermeer bij het Historisch Festival 28 sept 2013.
(foto Petra van Amerongen).JPG

boerderijen. De bakker demonstreerde hoe gevlochten broodjes gemaakt werden. Jammer genoeg kon er niet geproefd worden want ze moesten nog drie kwartier rijzen. Dan maar naar het volgende museum. Het Anton Pieck museum was heel herkenbaar vooral van de Kerstkaarten. Hier was ook een ruimte voor het werk van vader en zoon Voerman. Deze maakten de tekeningen en aquarellen voor de Verkade albums. Heel bijzonder.

Helaas was de Andreaskerk gesloten, anders hadden we de doopvont kunnen bewonderen. Deze stond, voor men hem terugvond in 1891 in een gemeente plantsoentje als bloembak. In 1954 is er een koperen binnenbak in aangebracht en nu kan hij weer tijdens doopdiensten gebruikt worden. De Andreaskerk is een dominante kerk midden in het centrum van Hattem.

Het was een heel geslaagde dag verzorgd door Bep van Adrichem en Fia Brandhorst van de activiteitencommissie. Zij worden hartelijk bedankt !

WWW.PUBLICATIESOUDSOETERMEER.NL

Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

[Home](#) | [Privacy](#) | [Disclaimer](#)

HOME PUBLICATIES BESTELLEN OVER ONS CONTACT MANDJE

Proeven van Zoetermeerse Zuivel

Zoetermeer was nog niet zo lang geleden vooral bekend vanwege haar zuivel. Meer dan 40 boterboeren brachten boter, kaas en eieren langs de deuren in de wijde omgeving. Grossiers als Noordam en de 'blauwe' en 'groene' Van der Spekken leverden aan hun detailhandelaren en instellingen. Brinkers en Nutricia waren landelijk en daarbuiten bekend om hun specialiteite...

Auteur: : Jan van derVelde e.a.
Verschenen in: : 2010
Omvang: : 48 pp. Illustraties deels in kleur
Prijs: : € 3.00

LEES VERDER BESTELLEN

1 2 3

NIEUWS

200 jaar boerderij Het Buitenbeest verschenen
Ter gelegenheid van Open Monumentendag verscheen dit boekje van 32 pagina's over...
[Lees meer](#)

Publicatiesoudsoetermeer.nl online
Publicatiesoudsoetermeer.nl is een onderdeel van de historische vereniging van Z...
[Lees meer](#)

LAATSTE PUBLICATIES

200 jaar boerderij Het Buitenbeest
Aan de Voorweg 93 staat een prachtige boerenhoeve, waar nog steeds de varkens het erf omwroeten, de kippen rondscharrelen en de pauwen hun veren laten zien. Hij is omringd door de oude Voorweg en de hoge flats van de wijk Meerzicht.
[Lees verder >](#)

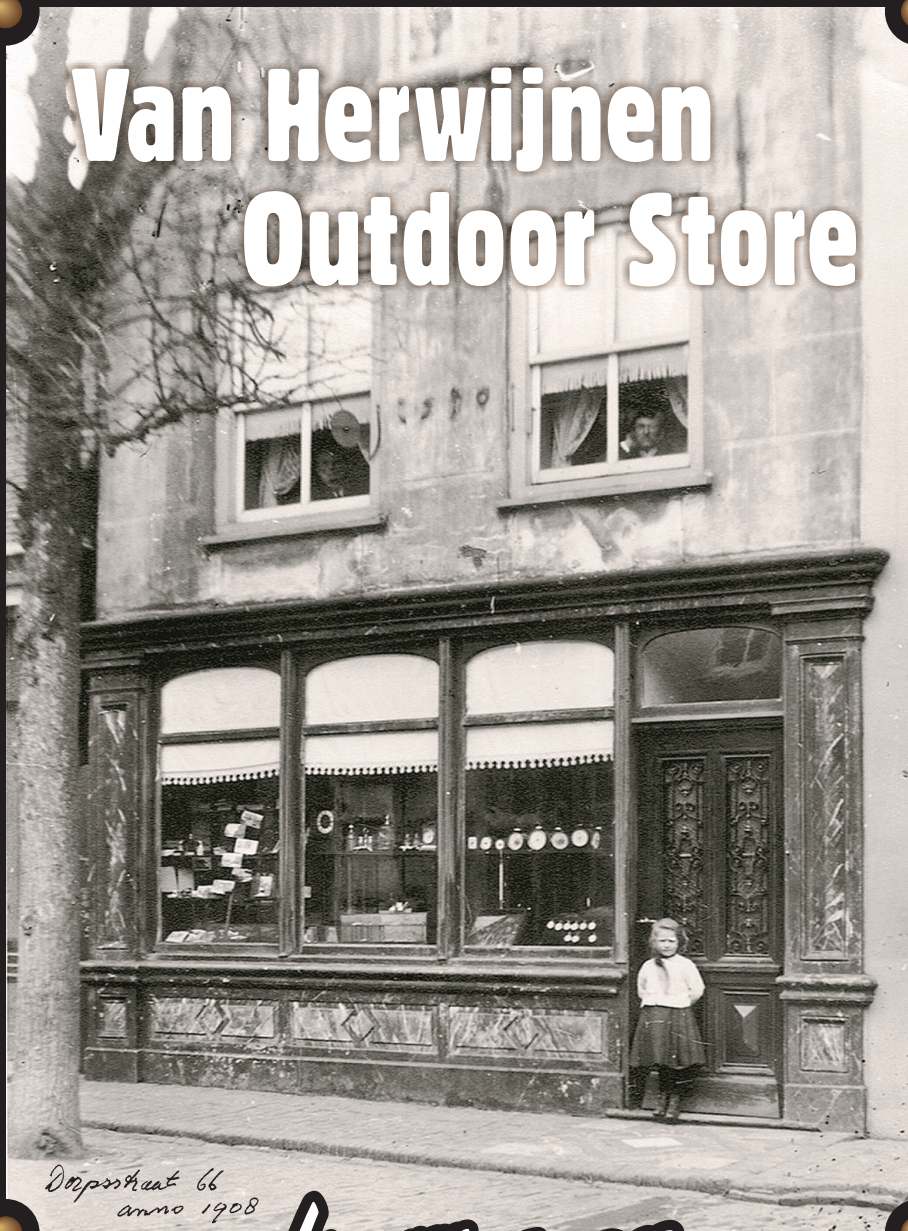
PUBLICATIE ZOEKEN

Specifieke publicatie zoeken:

Titel:
Auteur:
Periode: Tot:
Term:

ZOEKEN

Van Herwijnen Outdoor Store

*Dorpsstraat 66
anno 1908*

vrijtijdskleding
wandelschoenen
bergschoenen
tenten

van
Herwijnen

dartsport
schietsport
campingaz dealer
kampeerartikelen

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl